

20

VUOSIKERTOMUS

21

KORKEIN OIKEUS
VUOSIKERTOMUS
2021

SISÄLTÖ

- 4** Presidentin katsaus
Tatu Leppänen
- 10** Ylimääräinen muutoksenhaku
korkeimmassa oikeudessa
Pekka Koponen
- 20** Korkeimman oikeuden rooli
Ahvenanmaan itsehallinto-
järjestelmässä
Ari Kantor
- 34** Kansliapäällikön katsaus
Wilhelm Norrman
- 40** Korkeimman oikeuden tietopalvelu
– digitaalista aarteenmetsästystä
Marjut Kokko ja Tanja Mononen
- 48** Ennakkoratkaisupyynnöt
Euroopan unionin
tuomioistuimelle
- 56** Overview by the President
Tatu Leppänen
- 62** Annetut lausunnot
- 64** Tilastot
- 70** Henkilökunta 31.12.2021

---

korkeinoikeus.fi [@korkein_oikeus](https://twitter.com/korkein_oikeus)

Valokuvat **Anton Sucksdorff**
Ulkoasu **Dog Design**

PRESIDENTIN KATSAUS

Vuosi 2021 oli toinen vuosi, jolloin muiden tavoin korkein oikeus joutui toimimaan koronapandemian oloissa ja sen aiheuttamien rajoitusten vallitessa. Pandemian kaikissa vaiheissa korkeimman oikeuden lainkäyttötyö on jatkunut vakaasti ja hyvin.

Korkeimpaan oikeuteen saapuneiden asioiden määrä palautui vuoden 2021 aikana tavanomaiselle yhteensä noin 2000 asian tasolle, jolla se oli ollut myös koronaa edeltäneinä vuosina. Vuonna 2020 saapuneiden asioiden määrä oli notkahtanut alle 1900:n asian, missä näkyivät hovioikeuksien ja käräjäoikeuksien ratkaisutoimintaa ensimmäisenä koronavuotena kohdanneet vaikeudet. Kuitenkin myös pidemmällä aikavälillä korkeimpaan oikeuteen saapuneiden asioiden määrä on vähitellen alentunut, hovioikeuksien asiamääriä vastaavasti.

Valtaosa korkeimpaan oikeuteen saapuvista asioista on valituslupahakemuksia, joita saapui kertomusvuotena noin 1800 kappaletta. Näistä siviiliasioita oli reilut 700 asiaa ja rikosasioita vajaat 1000 asiaa, mikä vastaa asiaryhmien suhteellista osuutta myös aiempina vuosina. Loput valituslupahakemukset koskivat maa- ja vakuutuslupahakemuksia. Myös ylimääräisiä muutoksenhakemuksia saapuu melko runsaasti, vuonna 2021 tavanomaiset noin 170 asiaa. Korkeimmassa oikeudessa käsitellään myös muun muassa erilaisia lausuntoasioita, esimerkiksi Ahvenanmaan itsehallintoa koskevia asioita. Tällä kertaa vuosikertomuksen artikkeleissa käsitellään

lähemmin viimeksi mainittuja asiaryhmiä. Tähän on nyt erityistä aihetta, kun Ahvenanmaa juhlii 100-vuotiaasta itsehallintoaan.

Todetusta työskentelyn kokonaiskuvasta huolimatta korkeimman oikeuden päätehtävänä on toimia valituslupajärjestelmän myötä ennakkopäätöstuomioistuimena ja antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia korkeatasoisia ennakkopäätöksiä. Korkeimman oikeuden työllä on juuri ennakkopäätösten kautta suuri vaikuttavuus yhteiskunnassa. Esimerkkinä arkielämään vaikuttavasta ennakkopäätöksestä mainitakoon kertomusvuodelta KKO 2021:32, joka koski ilmalämpöpumpun asentamista osakehuoneistoon kuuluvalle parvekkeelle.

Ensimmäisenä koronavuotena saapuneiden asioiden määrän ja ehkä myös jutturakenteen myötä annettujen ennakkopäätösten määrä jäi vuonna 2021 hieman tavanomaista pienemmäksi, 93:een julkaistuun ratkaisuun. Myös valituslupia myönnettiin tavanomaista vähemmän. Julkaistujen ratkaisujen laadusta ei sen sijaan havaintojeni mukaan jouduttu tänäkään vuonna tinkimään.

Toisin kuin monessa muussa maassa, Suomessa ei säädetty uutta, mahdollisesti tilapäistä oikeudenkäyntilainsäädäntöä koronatilanteen vuoksi. Tuomioistuimet ovat soveltaneet prosessilakiin jo aiemmin sisältyneitä joustomahdollisuuksia, erityisesti videokuulemista, tässä uudessa ympäristössä, mikä on onnistunut pääosin kohtalaisen hyvin. Kuitenkin koronaan liittyneet prosessuaaliset kysymykset nousivat esille kertomusvuonna annetuissa ennakkopäätöksissä (KKO 2021:5, 91 ja 92). Sen sijaan koronaan liittyneitä aineellisia siviili- tai rikosoikeudellisia kysymyksiä ei vielä edennyt korkeimman oikeuden ennakkopäätöksiksi.

Käsittelyajat kehittyivät korkeimmassa oikeudessa edelleen myönteiseen suuntaan. Erityistä huomiota on kiinnitetty joutuisaan käsittelyyn niissä valitusasioissa, joissa valituslupa on myönnetty.

Korkeimman oikeuden henkilökunnassa on edelleen ollut merkittävää vaihtuvuutta, mikä koskee erityisesti esittelijöitä. Kertomusvuoden keväällä uutena määräaikaisena jäsenenä aloitti Tuija Turpeinen, joka työskenteli aiemmin Pohjois-Karjalan käräjäoikeuden laamannina.

Lainkäyttötyö siis sujui, etätöitä melko laajasti tehden ja digitaalisia välineitä hyödyntäen, edellisenä vuotena nopeasti omaksutulla tavalla. Oli kuitenkin suuri ilo ja hyväksi työyhteisölle, että saatoimme syksyllä palata lähes normaaliin lähityöhön, kun koronatilanne ainakin väliaikaisesti helpotti. Avautuneessa mahdollisuuden ikkunassa saatoimme jopa järjestää henkilökuntatilaisuuksia ja tavata niissä toisiamme myös vapaamuotoisemmissa merkeissä.

Korkeimman oikeuden työllä on ennakkopäätösten kautta suuri vaikuttavuus yhteiskunnassa.

Hienoa oli myös se, että saatoimme syksyllä jälleen käynnistää pitkään tauolla olleet sidosryhmätapaamiset kasvotusten sekä kotimaisella että kansainvälisellä tasolla. Toimintavuoden yksi huipentuma oli marraskuun alussa järjestetty hovioikeuspäivä, jossa saatoimme keskustella yhteisistä kysymyksistä ja tavata pitkästä aikaa kollegoitamme ja ystäviämme kaikista hovioikeuksista.

Yhteistyö oli hyvää myös muiden kumppanien, kuten Tuomioistuinviraston kanssa. Tuomioistuinvirasto on ottanut tuomioistuinlaissa säädetyin tavoin toiminnassaan asianmukaisesti huomioon tuomioistuinten riippumattomuuden sekä ylimmille tuomioistuimille perustuslaissa säädetyt tehtävät ja aseman. Eräiden hankkeiden yhteydessä sen sijaan heräsi kysymys, onko tuomioistuinten ja Tuomioistuinviraston hallinnollinen asema ymmärretty riittävästi myös muiden valtioelinten piirissä. Riippumattomat tuomioistuimet eivät kuulu valtioneuvoston alaiseen valtioonhallintoon. Tuomioistuinvirasto ei puolestaan ole lainkäyttöelin vaan tuomioistuinlaitoksen valtakunnallinen hallintoviranomainen.

Kansainvälisestä yhteistyöstä voidaan nostaa esille yhdessä korkeimman hallinto-oikeuden kanssa syyskuussa Rovaniemellä järjestämämme pohjoismainen presidenttikokous, jonka anti oli hyödyllinen ja tunnelma lämmin. Mieleenpainuva oli myös Viron korkeimman oikeuden tuomarin ja osastonjohtajan Saale Laoksen vierailu EU:n presidenttiverkoston järjestämässä tuomarivaihdossa.

Vuoden 2021 lopulla eduskunta hyväksyi yleisten tuomioistuinten oikeudenkäyntimenettelyn kannalta merkittävän uudistuksen (HE 133/2021 vp), joka koskee suullisen todistelun tallentamista käräjäoikeudessa kuvatalenteelle sekä todistelun vastaanottamista hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa tuolta tallenteelta. Korkein oikeus oli suhtautunut lausunnossaan uudistukseen myönteisesti. Uudistus tulee voimaan vasta lailla erikseen säädettävänä ajankohtana, kun tarvittava tekninen järjestelmä on saatu aikaan, suunnitelman mukaan kuitenkin jo vuoden 2023 alusta.

Mainittu uudistus järkeistää muutoksenhakua mutta edellyttää käytännössä toimivaa teknistä järjestelmää ja riittäviä lisäresursseja, kuten myös eduskunta on lausumassaan todennut. Uudistusta ei voida rahoittaa tuomioistuinten jo nykyisellään riittämättömillä taloudellisilla voimavaroilla. Uudistus ei myöskään korvaa hyvää prosessinjohtoa tuomioistuimissa, vaan päinvastoin korostaa sen merkitystä.

Liian niukoista resursseista seuraa asianosaisten kannalta sietämätöntä asioiden käsittelyn viipymistä.

Erityisesti käräjäoikeuksien ja hovioikeuksien riittämätön perusrahoitus on laajasti tiedossa oleva ja paheneva ongelma, johon ei ole saatu ratkaisua aikaan. Liian niukoista resursseista seuraa jutturuuhkia ja asianosaisten kannalta sietämätöntä asioiden käsittelyn viipymistä. Toivoa sopii, että parhaillaan laadittava valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidon toimintaedellytyksistä toisi viimein pysyvää helpotusta tuomioistuinten resurssiahdinkoon.

Myös asianosaisten oikeudenkäyntikulujen ja kuluriskin kasvu riita-asioissa sekä sen myötä riita-asioiden vähentyminen tuomioistuimissa ovat herättäneet keskustelua jo pitkään. Oikeusministeriössä laadittiin tervetullut arviomuistio (OM 2021:16), jossa pohdittiin peräti 21:tä keinoa, joilla ongelmaan voitaisiin puuttua.

Muiden ohella korkeimman oikeuden lausunnossa yhdyttiin muistion arvioon nykytilanteesta sekä kannatettiin eräiden keinojen jatkovalmistelua pikaisesti ja eräiden lisäselvittelyä. Lisäksi ”keinona numero 22” ehdotettiin harkittavaksi ennakkopäätöskysymystä koskevaa menettelyä, jossa käräjäoikeus voisi siirtää käsiteltävänä olevassa asiassa ilmenevän ennakkopäätöskysymyksen korkeimman oikeuden ratkaistavaksi.

Olen lisäksi tuonut esille yhden mahdollisuuden, joka olisi selvittämisen arvoinen, ”keinon numero 23”, niin sanotun hyppyvalituslupan. Jos asiassa, jossa hovioikeus ei ole myöntänyt jatkokäsittelylupaa, ilmenisi ennakkopäätöskysymys, korkein oikeus voisi myöntää valituslupan ja ratkaista suoraan ennakkopäätöskysymyksen sekä sen pohjalta asian jatkokäsittelyn tarpeen.

Viimeksi mainitut keinot toisivat prosessiekonomisia etuja ja olisivat linjassa korkeimman oikeuden ennakkopäätöstehtävän kanssa. Arviomuistion pohjalta sittemmin käynnistetty jatkovalmistelu on todettu ongelmaan ja lausuntopalautteeseen nähden ollut yllättävän suppea, mutta toivon mukaan toimenpiteet laajentuvat lähitulevaisuudessa.

Oikeusvaltiosta käyty keskustelu jatkui kertomusvuotena vilkkaana sekä Suomessa että muualla Euroopassa. Oikeusvaltion yksi välttämätön osa ovat oikeusturvaa antavat riippumattomat tuomioistuimet, minkä lisäksi on turvattava demokraattinen poliittisen vallan käyttö, sananvapaus sekä yksilöiden ja vähemmistöjen perusoikeudet. Euroopan tasolla eturintamassa oikeusvaltion puolesta käydyssä kamppailussa ovat olleet eurooppalaiset tuomioistuimet, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ja unionin tuomioistuin. Viimeksi mainittu on useassa ratkaisussaan joutunut puuttumaan pyrkimyksiin heikentää tuomioistuinten riippumattomuutta eräissä unionin jäsenvaltioissa.

Suomessa keskustelua käytiin muun muassa oikeusministeriön marraskuussa järjestämässä seminaarissa. Kuten useissa selvityksissä on todettu, Suomessa oikeusvaltion tila on hyvä, mutta parannettavaa luonnollisesti aina on. On pohdittu erityisesti sitä, olisiko perustuslain sääntelyä syytä vahvistaa, jotta tuomioistuinten riippumaton asema olisi turvattu myös mahdollisesti poliittisesti myrskyisämpinä aikoina. Olen tukenut presidentti Kari Kuusiniemen aloitetta tätä koskevan selvitystyön aloittamisesta.

Ilolla on tervehdittävä myös Helsingin yliopiston yhteydessä toimintansa aloittanutta Oikeusvaltiokeskusta. Sen toiminnan painopisteenä on työ oikeusvaltion rakentamiseksi erityisesti kohteeksi valituissa kehittyvissä maissa.

Oikeusvaltioon liittyen Suomessa keskustelua käytiin edelleen myös siitä, miten parhaiten turvataan lakien perustuslainmukaisuus. Kaikilla tuomioistuimilla on nykyisin perustuslain 106 §:n mukaan jälkikäteinen kontrollitehtävä konkreettisissa tapauksissa. Kertomusvuonna korkein oikeus sovelsi kahdessa ennakkopäätöksessä mainittua pykälää (KKO 2021:42 ja 88). Etusijan antaminen perustuslain säännökselle edellyttää kuitenkin 106 §:n mukaan, että tavallisen lain säännöksen soveltaminen on tapauksessa ilmeisessä ristiriidassa perustuslain kanssa. Tämän ilmeisyyskynnyksen poistaminen olisi järjestelmässämme luontevin tapa vahvistaa tuomioistuinten roolia perustuslakivalvonnassa.

Korkeimman oikeuden tulevaan toimintavuoteen 2022 katse kääntyy luottavaisin mielin. Lainkäyttö jatkuu vakaana erittäin ammattitaitoisen henkilökunnan voimin. Uskon myös koronan vähitellen hellittävän, vaikka ajoittain joudumme varmaankin vielä kokemaan myös uusia vaikeampia jaksoja. Tulevana vuotena on tarkoitus saada voimaan uusi, modernisoitu työjärjestys, jota on kertomusvuoden aikana valmisteltu. Loppuvuotta 2022 tulee leimaamaan uuden AIPA-asianhallintajärjestelmän käyttöönotto ja siihen valmistautuminen.

Kiitän korkeimman oikeuden henkilökuntaa hyvästä työstä sekä yhteistyökumppaneita hyvästä yhteistyöstä edelleen vuonna 2021.

PEKKA KOPONEN

YLIMÄÄRÄINEN MUUTOKSENHAKU KORKEIMMASSA OIKEUDESSA

Ylimääräinen muutoksenhaku on pääsääntöisesti ylimmän muutoksenhakuasteen toimintaan liittyvä oikeudenkäynnin muoto. Toimivaltaa on silti ollut tarkoituksenmukaista jakaa myös hovioikeuksille ja osin käräjäoikeuksille.

1. Lähtökohdat

Ylimääräinen muutoksenhaku on nimensä mukaisesti poikkeuksellinen oikeussuojakeino. Oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa säädetty ylimääräisen muutoksenhaun keinot ovat kantelu oikeudenkäyntivirheen perusteella (tuomiovirhekantelu), lainvoimaisen tuomion purkaminen ja menetetyt määräajan palauttaminen. Erotuksena normaalista säännönmukaisesta muutoksenhausta ylimääräinen muutoksenhaku on vielä viimeisenä oikeuskeinona käytettävissä lopullista, lainvoimaista tuomiota vastaan. Toisaalta ylimääräisen muutoksenhaun perusteeksi kelpaavat vain tietyt laissa säädetty seikat. Lisäksi edellytyksenä on, että kohderatkaisu on lainvoimainen tai muutoin vaikutuksiltaan lopulliseen ratkaisuun rinnastettava.

Historiallisesti ylimääräinen muutoksenhaku on tyypillisesti kehittynyt hallitsijan (Ruotsi-Suomessa kuninkaan) tuomiovallasta ja oikeudesta muuttaa lopullisiakin oikeudellisia ratkaisuja. Kun sanottu oikeus siirtyi tuomioistuinlaitokselle, sen oli luontevaa katsoa kuuluvan ylimmälle oikeusasteelle. Tämä on oikeustila nykyäänkin, joskin meillä viimeaikaisena kehityksenä on tässäkin pyritty tarkoituksenmukaiseen voimavarojen käyttöön. Toimivaltaa on myös hovioikeuksilla ja sitä on osin siirretty yksinkertaisimmissa asioissa käräjäoikeuksille.

Pääsääntöisesti ylimääräinen muutoksenhaku on silti edelleen nimenomaan ylimmän muutoksenhakuasteen toimintaan liittyvä oikeudenkäynnin muoto. Korkein oikeus toimii kantelu- ja purkuasioissa suurelta osalta ensimmäisenä ja ainoana oikeusasteena, joten valituslupamenettely ei näissä tilanteissa rajoita korkeimman oikeuden velvollisuutta asiaratkaisun antamiseen.

2. Hakemus ja ratkaisu

Asianosaisen kannalta ylimääräinen muutoksenhaku on viimeinen oljenkorsi lainvoimaiseen tuomioon perustuvan epäedullisen oikeustilan muuttamiseksi. Kun lainvoimaisella tuomiolla saavutettu oikeusrauha on tavoiteltava tila, lainvoiman kumoamiselta on edellytettävä painavia perusteita. Jo tämän vuoksi hakemuksen laatiminen edellyttää asiantuntemusta ja siihen on syytä huolella paneutua. Lisäksi oikeudellista arviointia voi edellyttää myös asian identiteetti oikeusvoiman kannalta eli se, milloin on turvaututtava ylimääräiseen muutoksenhakuun ja milloin oikeustilaa voidaan vielä muuttaa uuden kanteen tai syytteen nostamisella taikka uudella hakemuksella.

Oikeudellinen traditio ei kuitenkaan välttämättä ole ollut omiaan tukemaan asianosaisen oikeusturvaa edistävää hakemusten korkeaa laatua. Käytännössä tavanomaisia ovat pikemminkin olleet asianosaisen itse tai jopa hänen asiamiehensäkin laatimat hatarasti perustellut hakemukset, mahdollisesti vielä toistohakemuksina

Vuosittain korkein oikeus ratkaisee vajaat kaksisataa ylimääräistä muutoksenhakemusta.

samassa asiassa, joilla on menestyksettä pyritty lainvoimaista ratkaisua horjuttamaan.

Tätä asiointilaa on pyritty muuttamaan ensiksikin vuoden 2013 alusta voimaan tulleella ylimääräistä muutoksenhakua korkeimmassa oikeudessa, pl. menetetyt määräajan palauttaminen, koskevalla asiamiespakolla (OK 15:1.4). Toiseksi vuoden 2019 alusta on voimaan tullut OK 31 luvun 19 §, jossa säädetään: Asianosainen saa korkeimmassa oikeudessa kannella tuomiovirheestä, hakea tuomion purkamista ja hakea menetetyt määräajan palauttamista samassa asiassa vain kerran, jollei asiaa ole erityisen painavasta syystä välttämätöntä tutkia uudelleen.

Käytännössä saattaa olla niin, ettei asiamiehille kehity näihin harvoin esiintyviin poikkeuksellisiin asioihin riittävää rutiinia eikä sen myötä syvällisempää osaamista. Tämän vuoksi kantelu- tai purkuasian hakemusta laativan asiamiehen olisi syytä perehtyä ylimääräisen muutoksenhaun systematiikkaan. Lainsäännöksistä sanottu systematiikka ei kaikilta osin ilmene, vaan se on löydettävissä muista oikeuslähteistä.

Tuomioistuimen, mukaan lukien korkeimman oikeuden, ratkaisujen perusteluissa ylimääräistä muutoksenhakua koskevissa asioissa voi olla myös kohentamisen tarvetta. Oikeuskäytäntöä ohjaavia korkeimman oikeuden ennakkoratkaisuja ylimääräisestä muutoksenhausta julkaistaan keskimäärin vain alle kymmenen vuosittain. Vuonna 2021 julkaistuista kuudesta ratkaisusta puolet koski hakijan muutoksenhakuoikeutta. Näistä ratkaisussa KKO 2021:2 yksipuolisen tuomion ei katsottu tulleen lainvoimaiseksi, joten se ei voinut olla tuomionpurun kohteena. Jutussa KKO 2021:37 hakemus jätettiin tutkimatta, kun hakija ei ollut adoptioasian asianosainen eikä juttuun liittynyt erityistä julkista intressiä. Tapauksessa KKO 2021:65

puolestaan liikennevakuutusyhtiön kuuleminen oikeudenkäynnissä oli laiminlyöty, mutta kun tuomion oikeusvoima ei ulottunut yhtiöön, sillä ei ollut oikeutta hakea tuomion purkamista. Ratkaisussa KKO 2021:71 käräjäoikeuden tuomio purettiin rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen nojalla siltä osin kuin vastaaja oli määrätty suorittamaan rikosuhrimaksu.

Vuosittain korkein oikeus ratkaisee vajaat kaksisataa ylimääräistä muutoksenhakemusta, joten ehdoton valtaosa päätöksistä jää julkaisematta. Luonnollisesti myös näiden julkaisematta jäävien korkeimman oikeuden ratkaisujen perustelujen tulee olla asianmukaiset. Näissä päätöksissä usein esiintyvät lyhyet fraasiperustelutkin voivat sinällään olla tapauskohtaisesti asiaan riittävät, mutta mahdollista on, että niitä käytetään liikaa. Meillä oikeudenhoidon laatua koskeva julkinen keskustelu rajoittuu oikeudenkäynnin viipymistä ja kustannuksia koskeviin kysymyksiin. Tähän nähden yllättävää ei ole, että fraasiperustelujen asema ylimääräisessä muutoksenhaussa ei keskustelun kohteeksi yllä.

3. Säätelyn tausta

Ylimääräisen muutoksenhaun lainsäädäntöhistoria on sikäli mielenkiintoinen ja ehkä osin jälkikäteen ajatellen valitettavakin, että meillä oli jo viimeistä edellisen vuosisadan vaihteen aikoihin olemassa modernit ja seikkaperäiset ehdotukset myös ylimääräisen muutoksenhaun uudistamiseksi. Muun ohella taloudelliset realiteetit jarruttivat kuitenkin tätäkin oikeudenhoidon uudistusta. Lopulta vasta vuonna 1960 ylimääräisen muutoksenhaun kokonaisuudistus toteutui. Tuossa uudistuksessa lainsäätäjän kunnianhimoa ja innovaatioita ei enää ole havaittavissa. Säätely tyydyttiin lähestulkoon sellaisenaan kopioimaan Ruotsista. Toisaalta etuna tässä oli se, että Ruotsissa oli tällöin jo kahdenkymmenen vuoden kokemus näiden säännösten soveltamisesta ja tulkintakäytännöt olivat pitkälti vakiintuneet.

Oikeudenkäymiskaaren 31 luku on tämän jälkeen pysynyt hämmästyttävän pitkään ennallaan ja on keskeisimmiltä osin edelleen alkuperäisessä muodossaan. Lainsäädännön esityöt (HE 14/1958 vp) ovat nykyisiin hallituksen esityksiin tottuneen silmin niin suppeat, ettei niistä ole säännösten tulkinnassa sanottavaa apua. Säätelyn taustalla olevan systematiikan hahmottamiseksi onkin käytettävä hyväksi muita oikeuslähteitä eli oikeuskäytäntöä ja -kirjallisuutta. Ruotsalaisen esikuvan lähes kritiikitön seuraaminen lainsäädännössä antaa lainkäyttäjälle sen mahdollisuuden, että Ruotsin huomattavasti laajempi oikeuslähdemateriaali on monelta osin hyödynnettävissä tulkinnassa ainakin ajattelun apukeinona.

4. Systematiikka

Oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa säädetyt kantelu- ja purkuperusteet ilmaisevat ne rajoitetut ja nimenomaiset edellytykset, joilla lainvoimaista tuomiota tai päätöstä voidaan vielä muuttaa. Tältä osin ylimääräinen muutoksenhaku eroaa olennaisesti säännönmukaisesta muutoksenhausta, jossa valituksen kohdentaminen ja sen perusteleminen on vapaata. Toisaalta kantelu- tai purkuperusteen tuomioistuimen mielestä täyttyessä sanottuun lopputulokseen on myös päädyttävä, vaikka laissa käytetään harkinnanvaraisuuteen viittaavia sanamuotoja; voidaan poistaa ja voidaan purkaa.

Monissa kysymyksissä, kuten esimerkiksi hakemuksen laatimisessa tärkeiden määräaikaisäännösten soveltamisessa, on hyvin suotavaa perehtyä lain säännösten ohella oikeuskäytäntöön.

4.1 Kantelut

Laissa käytetty termi tuomiovirhekantelu sopii kyseiselle oikeuskeinolle siinä mielessä, että OK 31 luvun 1 §:ssä luetelluissa kanteluperusteissa edellytetään virheellisen menettelyn vaikutuksellisuutta tuomioon. Kantelun tuomionpurusta erottavana piirteenä keskeisin on kuitenkin sen kohdistuminen oikeudenkäyntimenettelyn virheellisyyteen. Kun yleissäännöksenä toimivan muun oikeudenkäyntivirheen (pykälän 4 kohta) osalta riittävää on, että virheen voidaan otaksua olennaisesti vaikuttaneen jutun lopputulokseen, selkeä menettelyvirhe tai oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin loukkaus yleensä täyttää tämän kriteerin.

Periaatteessa selväpiirteinen kanteluperuste on kysymyksessä, jos asia on joko virheellisesti otettu tutkittavaksi, vaikkei sitä olisi tullut tutkia, taikka päinvastoin virheellisesti jätetty tutkimatta. Riidaton saattaa olla myös virhe tuomioistuimen tuomionvoipaisuudessa. Muut harvoin toteutuvat kanteluperusteet koskevat ratkaisemista kuulematta ja sekavaa tai epätäydellistä tuomiota.

4.2 Tuomionpurku

Ylimääräisen muutoksenhaun hakemuksista valtaosa koskee tuomionpurkua, erityisesti purkua rikosasian vastaajan eduksi. Tuomionpurun perusteista löytyvät myös ne oikeudellisen systematiikan erikoisuudet, jotka voivat olla pelkän lakitekstin nojalla vaikeasti avautuvia. Alla käsitellään niistä muutamia keskeisimpiä esimerkinomaisesti.

4.2.1 Näyttöratkaisut

Laissa säädetyt edellytykset ylimääräiselle muutoksenhauille ovat siinä mielessä varsin tiukat, ettei niihin sisälly yhtään kokonais-harkintaa sallivaa avointa purkuperustetta. Sanottu on olennaista

Tuomionpurussa tarkoituksena on pääsääntöisesti vain poistaa lainvoimaiselta tuomiolta sen oikeusvoima, jotta asia voidaan käsitellä uudelleen.

etenkin tuomion lopputuloksen väitettyyn virheellisyyteen kohdistuvassa tuomionpurussa. Asianosaiselle vaikeimmin ymmärrettävää lienee se, että tuomioistuimen jälkikäteen katsoen virheellinen näyttöharkinta ei sinällään ole peruste lainvoimaisen tuomion purkamiseen. Tällaisia alemman tuomioistuimen ratkaisun näyttöharkintaan kohdistuvia hakemuksia esiintyy varsin paljon.

Lainsäädännön taustalla oleva systematiikka kuitenkin selittää tämänkin ratkaisun. Ylimääräistä muutoksenhakua pääsääntöisesti sovelletaan tilanteissa, joissa ajalliset viiveet itse tapahtumista ovat vielä säännönmukaista muutoksenhakumenettelyäkin selvästi pidemmät. Aikaviiveen merkitys näyttöharkintaan on keskeinen erityisesti tuomionpurussa syytetyn eduksi, jossa hakemukselle ei ole lainkaan määräaika. Virheellisen syyksilukevan tuomion oikaisemista on pidetty niin tärkeänä, että kaikissa muissa ylimääräisen muutoksenhaun muodoissa noudatettavista määräajoista on tältä osin luovuttu. Sanottu ratkaisu on kuitenkin yhteydessä näyttökysymysten kelvottomuuteen purun perusteeksi. Tuomionpurut rikosasian vastaajan eduksi ovat selvästi suurin ylimääräisen muutoksenhaun jutturyhmä. Näyttöratkaisujen purkamisen voisi merkittävässä määrin johtaa tilanteisiin, joissa pitkän aikaviiveen vuoksi näytön uudelleen vastaan ottaminen purun ja uuteen käsittelyyn palauttamisen jälkeen ei enää asianmukaisesti onnistuisi.

Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että tuomionpurussa tarkoituksena on pääsääntöisesti vain poistaa lainvoimaiselta tuomiolta sen oikeusvoima, jotta asia voidaan käsitellä uudelleen. Tätä periaatteellista lähtökohtaa ei muuta se piirre, että rikosasioissa esiintyy paljon myös selviä teknisluonteisia virheitä. Jos lainsoveltamisen virheellisyys ja oikea lopputulos ovat ilmeisiä, voi korkein oikeus näissä tilanteissa oikaista ratkaisua välittömästäkin.

4.2.2 Uusi seikka

Toinen asianosaisen kannalta ehkä hankalasti mielletävä soveltamistilanne koskee uutta seikkaa tuomionpurun perusteena. Lainsäädännöksistä ilmenee, että niin riita-asioissa (OK 31:7.1.3-kohta) kuin rikosasioissa hakemuksissa syytetyn eduksi (OK 31:8.3-kohta) edellytetään, että aiemmin esittämätön uusi seikka olisi todennäköisesti vaikuttanut jutun lopputulokseen. Riita-asioissa on lisärajoituksena vielä preklusiosäännös. Sen sijaan oikeuskäytännön varassa on se, minkälainen tosiseikka ylipäätään hyväksytään säännösten tarkoittamaksi uudeksi seikaksi.

Vasta ylimääräisessä muutoksenhaussa ensimmäisen kerran vedottavan uuden seikan on tullut olla olemassa jo lainvoimaiseen tuomioon johtaneen oikeudenkäynnin aikana. Kohderatkaisun jälkeiselle ajalle sijoittuvat niin sanotut jälkisattumukset eivät ole uusia seikkoja. Myöskään kohderatkaisun jälkeen annettu uusi sen kanssa ristiriidassa oleva tuomio ei pääsääntöisesti ole uusi seikka. Tämän purkuperusteen uutuuskriteeriä eivät liioin täytä uudet tulkinnat aiemmassa prosessissa jo esitetystä oikeudenkäyntiaineistosta.

4.2.3 Rikollinen menettely

Kolmantena esimerkkinä voidaan mainita kummallinen, joskin olennaisesti edellä mainittuja vähäisemmän käytännön merkityksen omaava lainsäädäntöratkaisu. OK 31:7:n ja 31:8:n säännöksissä on mainittu purkuperusteena mm. asianosaisen edustajan tai avustajan rikollinen menettely. Säännös ei siten sanamuotonsa mukaan koske asianosaisen menettelyä eikä sääntelyn tarkoituksena ole ulottaa perustetta myöskään muiden asianosaisten avustajien menettelyyn, vaan koskea yksinomaan asianosaisen omaa avustajaa. Viimeksi mainittu rajoitus ei mitenkään ilmene itse lakitekstistä. Käytännössä on kuitenkin huomattavasti todennäköisempää, että tällaiset väitteet purkuhakemuksen perusteluna kohdistuvat vastapuoleen taikka vastapuolen avustajaan.

5. Hakijalegitimaatio

Oikeus turvautua ylimääräiseen muutoksenhakuun on asianosaisella, jolla on lisäksi oikeudellinen intressi vaatimaansa muutokseen. Tämän luonnollisen pääsäännön ohella muutoksenhakuoikeus on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan myös mm. laillisuusvalvoilla, rangaistuksen täytäntöönpanosta vastaavilla viranomaisilla ja rikosasioissa syytetyn eduksi jopa asian ratkaisseella tuomarilla. Viimeksi mainitun tahon muutoksenhakuoikeus on kansallinen erikoisuus. Se vaikuttanee ymmärrettävältä tilanteissa, joissa halutaan oikaista tuomioistuimen tekemä selvä virhe eikä asiassa ole vastapuolta.

Lainkaan yhtä ongelmatonta ei ole tuomarin toimiminen muutoksenhakijana syytetyn eli yhden asianosaisen eduksi tilanteessa, jossa asianomistaja vastustaa lainvoimaisen tuomion purkamista. Purulla voi olla vaikutuksia syyksilukemisen lisäksi myös lainvoimaisesti tuomittuun korvausvelvollisuuteen.

6. Prosessi korkeimmassa oikeudessa

Ylimääräisessä muutoksenhaussa hakijan tarkoituksena on horjuttaa lainvoiman jo saanutta ratkaisua, joten hänellä on lähtökohtaisesti näyttötaakka hakemuksen perusteena olevista seikoista. Rikosasiassa lainvoimaisesti tuomitulla vastaajallakin on ylimääräisessä muutoksenhaussa sanottu velvollisuus saattaa hakemuksen peruste todennäköiseksi. Siten vastaaja ei voi enää prosessin tässä vaiheessa nojautua syyttäjän velvollisuuteen näyttää syyte toteen.

Se, miten tämä näyttö korkeimman oikeuden kirjallisessa menettelyssä esitetään, saattaa olla jossain tapauksissa pulmallista. Hakijan tulisi pystyä vakuuttamaan korkein oikeus oikeudenkäyntivirheestä, virheellisestä lain soveltamisesta taikka uuden merkittävän seikan olemassaolosta. Erityisesti uusien todisteiden osalta voi usein olla tarpeen pyytää tehtäväksi lisätutkinta esitutkintaviranomaisen toimesta ennen hakemuksen toimittamista korkeimpaan oikeuteen.

Suullisia käsittelyjä näytön vastaanottamiseksi ei näissä jutuissa korkeimmassa oikeudessa juuri koskaan järjestetä, vaikka se on sinänsä mahdollista. Uutta aiemmin esittämätöntä selvitystä harkitessaan korkein oikeus on kirjallista menettelyä tai syyteharkintaa muistuttavassa asemassa arvioidessaan purku- tai kanteluperusteiden täyttymistä puhtaasti asiakirjaselvityksen nojalla. Lainsäädännössä on tuomionpurkuperusteissa syytetyn eduksi kaukonäköisesti varauduttu poikkeuksellisiin tarpeisiin purkaa tuomio vähäisemmälläkin näytöllä. Erittäin painavista syistä voidaan saattaa uudelleen tutkittavaksi se, onko vastaaja tehnyt hänelle syyksiluetun rikollisen teon, vaikka pääsäännön mukainen lopputuloksen muuttumisen todennäköisyys ei asiassa täytyisi.

Tietynlainen helpotus hakijalle on myös se soveltamiskäytäntö, jonka mukaisesti korkein oikeus on varsin laveasti viran puolesta harkinnut kantelu- ja purkuperusteiden täyttymistä oikeudellisena kysymyksenä, kunhan faktaperusteet ovat käyneet ilmi hakemuksesta. Siltä osin kuin kantelu- ja purkuperusteet ovat osittain päällekkäisiä, on joustavasti arvioitu asiaa hakijan kannalta molempien perusteiden nojalla. Edellä mainittu asiamiespakko huomioon ottaen hakemuksille asetettavia vaatimuksia voisi kuitenkin olla perusteltua tiukentaa. Harkinnan arvoista voisi toisaalta olla myös se, että korkein oikeus pyytäisi nykyistä useammin hakijalta lisäselvitystä joistakin yksilöidyistä seikoista.

ARI KANTOR

KORKEIMMAN OIKEUDEN ROOLI AHVENANMAAN ITSEHALLINTO- JÄRJESTELMÄSSÄ

Korkeimmalla oikeudella on ollut tärkeä ja moniulotteinen rooli nyt 100-vuotista itsehallintoaan juhliivan Ahvenanmaan itsehallintojärjestelmässä.

Ahvenanmaa juhlii 100-vuotiaasta itsehallintoaan 9.6.2021–9.6.2022. Jo ensimmäisestä vuoden 1920 Ahvenanmaan itsehallintolaista lähtien korkeimmalla oikeudella on ollut erityinen asema Ahvenanmaan itsehallintojärjestelmässä, toimien siinä useassakin eri roolissa.

Se antaa lausuntoja tasavallan presidentille itsehallintolain mukaisessa maakuntalakien valvonnassa. Lisäksi korkein oikeus ratkaisee maakunnan ja valtakunnan¹ viranomaisten välisiä toimivaltakiistoja sekä toimii ylimpänä oikeusasteena Ahvenanmaalla käsiteltävissä riita- ja rikosasioissa, joissa myös ajoittain nousee esiin itsehallintoon liittyviä kysymyksiä.

Ahvenanmaan itsehallintojärjestelmän keskeisenä lähtökohtana on maakunnan oma lainsäädäntövalta sen toimivaltaan Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) (itsehallintolaki) perusteella kuuluissa asioissa. Laki antaa ahvenanmaalaisille oikeuden itsehallintolain säätämässä rajoissa hyväksyä omat lakinsa ja järjestää oman hallintonsa valtakunnan siihen puuttumatta. Maakunnan lainsäädäntövaltaa käyttävät maakuntapäivät tai maakuntapäivien delegoiman asetuksenantovallan nojalla maakunnan hallitus. Itsehallintolaissa toimivaltajako maakunnan ja valtakunnan välillä on määritelty nimenomaisin toimivaltasäännöksin, joista ilmenee, mitkä asiat kuuluvat maakunnan ja mitkä asiat valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Myös viranomaisten toimivalta hallintoasioissa noudattaa lähtökohtaisesti tätä jakoa. On selvää, että järjestelmä, joka käsittää kaksi rinnakkaista lakia säätävää toimielintä ja perustuu oikeudenaloittain jakautuvaan lainsäädäntövaltaan, synnyttää helposti kysymyksiä toimivallan jakautumisesta ja usein myös tähän liittyviä ristiriitoja. Näiden kysymysten ja ongelmien ratkaisemisessa korkeimmalla oikeudella on erityinen tehtävä.

Lainsäädäntövalvonta

Korkeimman oikeuden tärkein tehtävä Ahvenanmaan itsehallintoa koskevassa järjestelmässä on antaa tasavallan presidentille oikeusministeriön pyynnöstä lausuntoja itsehallintolain 19 §:n 2 momentin mukaisesti kysymyksestä, tulisiko tasavallan presidentin käyttää veto-oikeuttaan maakuntapäivien hyväksymän maakuntalain osalta. Mainitun säännöksen mukaan tasavallan presidentti voi, sen jälkeen kun asiasta on hankittu korkeimman oikeuden lausunto, määrätä maakuntalain raukeamaan kokonaan tai osittain, jos hän katsoo maakuntapäivien ylittäneen lainsäädäntövaltansa tai maa-

¹ Itsehallintolain mukaisessa terminologiassa Ahvenanmaata kutsutaan maakunnaksi ja maakuntapäivien säätämiä lakeja maakuntalaeiksi erotukseksi eduskunnan säätämistä laeista, joita kutsutaan valtakunnan laeiksi, ja Suomen valtion viranomaisista, joita kutsutaan valtakunnan viranomaisiksi.

Laki antaa ahvenanmaalaisille oikeuden itsehallintolain säätämässä rajoissa hyväksyä omat lakinsa ja järjestää oman hallintonsa valtakunnan siihen puuttumatta.

kuntalain koskevan valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Korkeimman oikeuden lausunnon hankkiminen on veto-oikeuden käytön muodollinen edellytys, mutta lausunto ei sido tasavallan presidenttiä.

Vakiintuneen käytännön mukaan oikeusministeriö pyytää korkeimmalta oikeudelta lausuntoa ainoastaan niissä tilanteissa, joissa se arvioi olevan mahdollista, että tasavallan presidentti voisi käyttää veto-oikeuttaan. Itsehallintolain 19 §:n 1 momentin mukaisesti päätös maakuntalain hyväksymisestä on tullut toimittaa oikeusministeriölle sekä Ahvenanmaan valtuuskunnalle. Ahvenanmaan valtuuskunta on maakunnan ja valtakunnan yhteinen toimielin, jonka puheenjohtajana pääsääntöisesti toimii Ahvenanmaan maaherra ja johon kuuluu lisäksi kaksi valtioneuvoston ja kaksi maakuntapäivien valitsemaa jäsentä. Valtuuskunta antaa oikeusministeriölle lausunnon samoista lainsäädäntövallan jakautumista koskevista kysymyksistä kuin korkein oikeus. Osaksi valtuuskunnan lausunnon perusteella oikeusministeriö harkitsee, pyytääkö se korkeimmalta oikeudelta lausuntoa.

Itsehallintolain mukaan tasavallan presidentin on käytettävä veto-oikeuttaan neljän kuukauden kuluessa siitä, kun päätös maakuntalain hyväksymisestä on annettu tiedoksi oikeusministeriölle. Itsehallintolakiin ei sisälly muita määräaikoja, mutta tavanmukaisesti pyritään varaamaan tasavallan presidentille riittävä aika perehtyä asiaan ja mahdollistamaan asian käsittely tarvittaessa ainakin kahdessa tasavallan presidentin esittelyssä. Neljän kuukauden kokonaisaika asian käsittelylle, alkaen oikeusministeriöön

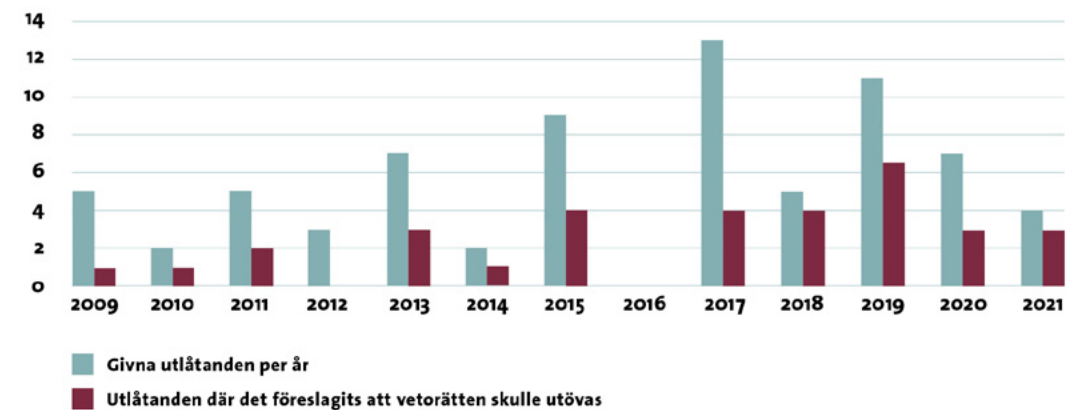
Noin puolessa antamistaan lausunnoista korkein oikeus on esittänyt maakuntalain määräämistä joko osittain tai kokonaisuudessaan raukeamaan.

saapuvasta kirjeestä päättyen tasavallan presidentin esittelyssä tehtävään päätökseen ja ottaen huomioon ensiksi Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunnon ja sen jälkeen korkeimman oikeuden lausunnon valmisteluun tarvittava aika, asettaa usein ainakin korkeimman oikeuden näkökulmasta varsin merkittäviäkin aikatauluhaasteita. On myös tavanomaista, että lausuntopyyntöt saapuvat korkeimpaan oikeuteen ryppäissä. Ne saattavat sisältää paitsi sisällöllisesti vaativia myös laajoja kokonaisuuksia. Käytännössä oikeusministeriö on kiireellisissä tilanteissa saattanut pyytää lausuntoa korkeimmalta oikeudelta jo ennen kuin se on saanut Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunnon ja täydentää lausuntopyyntöään jälkikäteen.

Korkeimmassa oikeudessa oikeusministeriön lausuntopyyntöjen mukaista asiaa valmistellaan ensin valiokunnassa, johon kuuluu kolme Ahvenanmaan asioihin perehtynyttä oikeusneuvosta, ja sen jälkeen lausunto käsitellään viisijäsenisessä jaostossa. Ahvenanmaan asioiden esittelijänä on perinteisesti toiminut sivutoimisesti talon ulkopuolinen asiantuntija. Lausunto toimitetaan oikeusministeriölle edelleen tasavallan presidentille esiteltäväksi. Lausunnot laaditaan ruotsiksi ja julkaistaan korkeimman oikeuden verkkosivuilla.

Korkeimpaan oikeuteen saapuneiden Ahvenanmaan maakuntalakeja koskevien oikeusministeriön lausuntopyyntöjen määrä on vuosittain vaihdellut voimakkaastikin. Esimerkiksi vuonna 2017 korkein oikeus antoi 13 lausuntoa, kun edellisenä vuotena 2016 lausuntoja ei annettu lainkaan. Vuonna 2021 lausuntoja annettiin neljä. Lausuntopyyntöjen kohteena on tyypillisesti lakipaketti, joten annettavaan lausuntoon voi sisältyä kannanotto koskien useitakin

Korkeimman oikeuden antamat Ahvenanmaan maakuntalakeja koskevat lausunnot

maakuntalakeja. Varsin usein lausuntopyyntö on koskenut vain jo olemassa olevaan maakuntalakiin tehtyjä muutoksia, jolloin korkeimman oikeuden arvioinnin kohteena ovat ainoastaan muutokset, ei laki muilta osin.

Noin puolessa antamistaan lausunnoista korkein oikeus on esittänyt maakuntalain määräämistä joko osittain tai kokonaisuudessaan raukeamaan. Pääsääntöisesti raukeamista on esitetty yksittäisten säännösten osalta, joiden raukeaminen ei estä lain voimaantuloa muilta osin, mutta on ollut myös tapauksia, joissa esitetään lain määräämistä raukeamaan kokonaisuudessaan. Tasavallan presidentti on pääsääntöisesti noudattanut korkeimman oikeuden esitystä.

Itsehallintolain 20 §:n mukaan, mikäli tasavallan presidentti on määrännyt, että maakuntalaki raukeaa vain eräiltä osin, maakunnan hallituksen tehtävänä on ratkaista, tuleeko laki muilta osin voimaan vai raukeako se kokonaisuudessaan.

Korkeimman oikeuden suorittama maakuntalakien lainsäädäntövalvonta on luonteeltaan oikeudellista. Korkein oikeus ottaa kantaa lausunnoissaan ainoastaan siihen, kuuluuko maakuntapäivien hyväksymä maakuntalaki maakunnan lainsäädäntövaltaan vai ovatko maakuntapäivät ylittäneet toimivaltansa lain hyväksyessään. Johtopäätöksensä korkein oikeus esittää lausunnoissaan, miltä osin laki tulee määrätä raukeamaan ja miltä osin se voidaan jättää voimaan. Sen sijaan korkein oikeus ei ota lausunnoissaan kantaa lain tarkoituksenmukaisuuteen tai muihin sen aineellista sisältöä tai laatua koskeviin kysymyksiin.

Korkeimman oikeuden suorittamassa lainsäädäntövalvonnassa huomiota kiinnitetään tyypillisesti kysymyksiin, jotka voidaan

karkeasti jakaa kolmeen eri ryhmään. Ehkä perinteisimmät kysymykset liittyvät toimivallan jakautumiseen valtakunnan ja maakunnan välillä itsehallintolaissa olevien toimivaltasäännösten perusteella. Itsehallintolain systematiikan rakentua oikeudenaloittain tapahtuvaan jakoperusteeseen ei vastaus useinkaan ole selvä. Itsehallintolain 18 §:ssä olevat maakunnan toimivaltaa ja 27 §:ssä olevat valtakunnan toimivaltaa määrittävät säännökset ovat pääsääntöisesti peräisin vuodelta 1991. Nyt arvioitavaksi tulevissa maakuntalaeissa voi olla kysymys oikeudenaloista, joita ei vielä tuolloin ollut olemassa tai joiden luonne on saattanut olennaisesti muuttua itsehallintolain säätämisen aikaisesta. Näissä tilanteissa itsehallintolain säännöksistä ei ole suoraan löydettävissä vastauksia siihen, kuuluvatko maakuntalain kohteena olevat asiat maakunnan vai valtakunnan toimivaltaan. Asiaa joudutaankin korkeimmassa oikeudessa arvioimaan sen perusteella, mikä itsehallintolain toimivallan jakoa koskevissa säännöksissä mainittu oikeudenala lähinnä soveltuu tilanteeseen. On myös varsin tavanomaista, että maakuntalakiin sisältyy sekä maakunnan että valtakunnan lainsäädäntövaltaan liittyviä säännöksiä. Tällöin puhutaan jaetusta lainsäädäntövallasta, jonka mukaista toimivallan jakautumista joudutaan arvioimaan kunkin säännöksen osalta erikseen.

Joissakin maakuntalaeissa on myös selkeästi pyritty etsimään itsehallinnon rajoja. Esimerkiksi lausunnossa OH 2013/207 otettiin muun ohella kantaa lakiin rakennusten energiatodistuksista, joka säädettiin voimaan puitelakina. Lausunnossaan korkein oikeus kiinnitti huomiota siihen, että lain perusteella maakunnan energiatodistuksia koskevassa lakia alempiasteisessa sääntelyssä noudatettaisiin Ruotsin vastaavaa sääntelyä, jossa tapahtuvat muutokset tulisivat automaattisesti voimaan myös Ahvenanmaalla. Vaikka korkeimman oikeuden toimivaltaan ei kuulunutkaan lainsäädäntövalvonnassa ottaa kantaa maakuntalakia alempiasteiseen sääntelyyn, katsoi korkein oikeus tarpeelliseksi arvioida lain delegointi-

Viime aikoina on käyty vilkasta keskustelua itsehallintolain ja perustuslain suhteesta toisiinsa.

säännöksiä myös siltä kannalta, oliko niiden tarkoituksena mahdollistaa maakunnassa valtakunnasta poikkeava sääntely oikeudenalalla, jotka kuuluivat valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Tasavallan presidentti määräsi lain kokonaisuudessaan raukeamaan korkeimman oikeuden esityksen mukaisesti.

Toisen ja lainsäädäntövalvonnassa viime aikoina merkitykseltään kasvaneen ryhmän kysymyksiä muodostaa maakuntalain suhde perustuslakiin. Itsehallintolain 27 §:n 1 kohdan mukaan perustuslain säätämistä, muuttamista tai kumoamista sekä perustuslaista poikkeamista koskevat asiat kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Maakuntalain suhdetta perustuslakiin käsittelevät kysymykset vaihtelevat maakuntalakiin otettujen asetuksenantovaltuuksien asianmukaisuudesta perustuslain kannalta aina maakuntalain keskeisten säännösten suoranaiseen ristiriitaan perustuslain kanssa. Esimerkkinä viimeksi mainitusta tilanteesta voidaan pitää korkeimman oikeuden lausuntoa maakuntalaista, joka koski Ahvenanmaan kuntalain muutosta (OH2017/136). Maakuntalaissa laskettiin kunnallisvaaleissa ja kunnallisessa kansanäänestyksessä äänioikeuteen oikeuttava ikäraja 18 vuodesta 16 vuoteen. Korkein oikeus katsoi lausunnossaan, että perustuslain 14 §:n 3 momentissa säädetty äänioikeutta koskeva 18 vuoden ikäraja oli siinä määrin yksiselitteinen, ettei siitä voitu poiketa tavanomaisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Korkein oikeus esitti maakuntalain kyseisen lainkohdan määräämistä raukeamaan, kuten myös tapahtui. Viime aikoina on käyty vilkasta keskustelua myös yleisemmin itsehallintolain ja perustuslain suhteesta toisiinsa.

Kolmannen ryhmän muodostavat maakuntalakien ja Euroopan unionin lainsäädännön välistä suhdetta koskevat kysymykset. Korkein oikeus on lausuntokäytännössään vakiintuneesti katsonut, että mikäli maakuntalaki on ilmeisessä ristiriidassa pakottavan Euroopan unionin lainsäädännön kanssa, seuraa siitä, että Suomi rikkoo kansainvälisiä veloitteitaan ja koska suhteet ulkovaltoihin kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan, tällainen lainsäädäntö on ristiriidassa maakunnan toimivallan kanssa. Käytännön lainsäädäntövalvontatyössä Euroopan unionin lainsäädäntöä koskevat kysymykset nousevat enää vain harvoin itsenäisinä esiin, vaan ne ovat pikemminkin osa korkeimman oikeuden tavanomaista lainsäädäntövalvontaa, kuten unionin oikeuden soveltaminen muutoinkin on.

Itsehallintolain 19 §:n 2 momentin mukaisessa lainsäädäntövalvonnassa tasavallan presidentillä on veto-oikeus myös niissä tilanteissa, joissa maakuntalain katsotaan koskevan valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Käytännössä tällaisia tilanteita ei ole viime vuosina esiintynyt, ja on epäselvää, mikä rooli korkeimman oikeudella näissä tilanteissa lausunnonantajana voitaisiin katsoa olevan, ottaen lainsäädäntövalvonnan oikeudellinen luonnekin huomioon.

Korkein oikeus toimii myös Ahvenanmaata koskevien riita- ja rikosasioiden ylimpänä oikeusasteena.

Tässä yhteydessä on syytä nostaa esiin myös perustuslain 77 §:ään perustuva tasavallan presidentin mahdollisuus hankkia lausunto korkeimmalta oikeudelta ennen päätöstään eduskunnan säätämän lain vahvistamisesta. Tätä oikeuttaan tasavallan presidentti on myös Ahvenanmaan itsehallintoon liittyen käyttänyt. Tasavallan presidentti pyysi lain vahvistamista koskevassa esittelystä 13.7.2001 korkeimmalta oikeudelta lausuntoa eduskunnan hyväksymän arpajaislain 5 §:n 2 ja 3 momentin yhteensopivuudesta Ahvenanmaan itsehallintolaissa säädetyn valtakunnan ja maakunnan välisen toimivallan jaon kanssa. Korkein oikeus käsitteli asian täysistunnossa ja antoi lausunnon, jossa se katsoi, etteivät arpajaislain 5 §:n 2 ja 3 momentti olleet sopusoinnussa itsehallintolain mukaisen toimivallan jaon kanssa (KKO 2001:79). Tasavallan presidentti jätti lain vahvistamatta. Kysymys oli siten itsehallintolain 19 §:ään perustuvan lainsäädäntövalvonnan peilikuvasta, jossa korkein oikeus otti kantaa maakuntalain sijasta eduskuntalain suhteeseen itsehallintolaissa säädettyyn lainsäädäntövalvonnan jakoon maakunnan ja valtakunnan välillä.

Toimivaltakiistat

Itsehallintolain 60 §:n 2 momentin mukaan tilanteissa, joissa syntyy maakunnan ja valtakunnan viranomaisen välillä erimielisyys tiettyyn hallintotoimeen liittyvästä toimivallasta, voivat osapuolet saattaa asian korkeimman oikeuden ratkaistavaksi. Tällaiset toimivaltakiistat koskevat asiat ratkaistaan korkeimmassa oikeudessa lainkäyttöasioina esittelystä viisijäsenisessä jaostossa. Ennen asian ratkaisemista korkeimman oikeuden on pyydettävä asianomaiselta viranomaiselta sekä Ahvenanmaan valtuuskunnalta lausunto.

Korkein oikeus on antanut viime vuosina joitakin tähän lainkohtaan perustuvia ratkaisuja.

Ratkaisussa KKO 2001:38 oli kysymys siitä, oliko maakuntahallitus ylittänyt toimivaltansa tekemällä päätöksen sallia rahapelin järjestämisen internetin välityksin. Korkein oikeus katsoi, että koska

lupa oli annettu sillä tavoin rajoitettuna, ettei se ollut ristiriidassa valtakunnassa noudatetun sääntelyn kanssa, maakuntahallitus ei ollut ylittänyt toimivaltaansa. Korkein oikeus totesi myös, ettei toimivaltakiistan yhteydessä voitu ratkaista kysymystä siitä, oliko lupaehtoja noudatettu.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2017:47 oli puolestaan kysymys siitä, oliko valtakunnan viranomaisella toimivalta päättää Euroopan unionin Suomelle jakaman kalastuskiintiön jaosta valtakunnan ja maakunnan välillä. Korkein oikeus katsoi, että oli kysymys asiasta, jossa valtakunnan viranomaisen voi päättää jaosta ilman, että jaosta oli maakunnan ja valtakunnan viranomaisten kesken syntynyt yhteisymmärrystä.

Tapauksessa KKO 2017:48 oli kysymys siitä, kuuluvatko maataloille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain mukaiset valtiontakaukset ja niihin liittyvät päätökset valtakunnan vai maakunnan toimivaltaan. Korkeimman oikeuden päätöksestä ilmenevin perustein katsottiin, että lain tarkoittamat toimet kuuluvat maakunnan toimivaltaan. Tämän vuoksi valtakunnan viranomaiset eivät olleet toimivaltaisia asiassa.

Tuorein tapaus on katsausvuodelta eli KKO 2021:83. Ratkaisu koski sisäministeriön ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen välistä toimivaltakiistaa siitä, ovatko valtakunnan poliisihallinnon viranomaiset toimivaltaisia valvomaan Ahvenanmaan poliisilaitoksen toiminnan laillisuutta. Korkein oikeus katsoi päätöksestä ilmenevin perustein, että valtakunnan poliisihallinnon viranomaisilla on toimivalta valvoa Ahvenanmaan poliisilaitoksen toiminnan laillisuutta siltä osin kuin poliisilaitos hoitaa tehtäviä, jotka Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Muut Ahvenanmaan itsehallintoon liittyvät ennakkotapaukset

Korkein oikeus toimii myös Ahvenanmaata koskevien riita- ja rikosasioiden ylimpänä oikeusasteena. Näissä asioissa nousee ajoittain esiin kysymyksiä, joiden ratkaiseminen edellyttää Ahvenanmaan itsehallinnon huomioon ottamista sekä maakuntalakien tai itsehallintolain soveltamista.

Usein näissä tapauksissa on ollut kysymys siitä, tulisiko Ahvenanmaalla tehtyihin rikoksiin soveltaa maakunnan vai valtakunnan lainsäädäntöä (ks. esim. KKO 1996:106 ja 2005:87). Ratkaisussa KKO 2018:16 oli puolestaan kysymys Ahvenanmaalla tapahtuneesta rattijuopumuksesta määrättävän ajokiellon vähimmäisajasta. Ahvenanmaan ajokorttilaissa määrätty vähimmäisaika poikkesi pituudeltaan valtakunnassa noudatettavasta vähimmäisajasta. Korkein oikeus totesi ratkaisussaan, ettei Ahvenanmaan ajokorttilain säännöksen soveltaminen asiassa ollut ilmeisessä ristiriidassa

Lainsäädäntövalvonta on vaativa tehtävä, jossa tarvitaan laaja-alaista oikeudellista asiantuntemusta.

perustuslain 6 §:n 1 momentin yhdenvertaisuutta lain edessä koskevan säännöksen kanssa.

Vastaavasti myös siviiliasioissa on noussut esiin kysymys lainvalinnasta. Esimerkiksi korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2005:18 oli kysymys siitä, mitä lakia tuli soveltaa Ahvenanmaalla olevaan yksityiseen tiehen.

Ehdotus uudeksi itsehallintolaiksi

Itsehallintolain uudistamista koskeva hanke on ollut jo pitkään vireillä. Uudistamishankkeeseen liittyen korkein oikeus antoi 30.9.2021 oikeusministeriölle lausunnon 2.7.2021 päiväystä luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi (KKO-HD/718/2021).

Luonnoksessa esitetään tiettyjä muutoksia lainsäädäntövalvonnan toteuttamistapaan. Ensinnäkin Ahvenanmaan valtuuskunnan tilalle tulevan Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan asemaa vahvistettaisiin. Mikäli valtuuskunta katsoisi, ettei perustetta veto-oikeuden käyttämiselle ole, se voisi yksimielisellä päätöksellä määrätä, että maakuntalaki tulee voimaan ilman, että se esitellään tasavallan presidentille. Muissa tapauksissa oikeusministeriön tulisi esitellä laki tasavallan presidentille. Tasavallan presidentti voisi kuitenkin Ahvenanmaa-asioiden valtuuskunnan päätöksestä huolimatta määrätä, että maakuntapäivien päätös maakuntalain hyväksymisestä on esiteltävä hänelle.

Luonnoksen mukaan valvontaa uudistettaisiin myös siltä osin, että nykyisen käytännön sijasta lainsäädäntövalvontaa koskevia lausuntoja tasavallan presidentille antaisivat jatkossa korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus yhdessä. Lausunnot laadittaisiin kokoonpanolla, jossa on kolme jäsentä korkeimmasta oikeudesta ja kaksi korkeimmasta hallinto-oikeudesta sekä virkasuhteessa korkeimpaan oikeuteen oleva esittelijä.

Lausunnossaan 30.9.2021 korkein oikeus esitti joitain kriittisiä kommentteja lain sisällöstä. Menettelyä koskevien muutosehdotusten

osalta korkein oikeus totesi, että vastaavat ehdotukset olivat sisältyneet jo Ahvenanmaa-komitean 2013 loppumietintöön ja että korkein oikeus oli jo siitä antamassa lausunnossaan (12.10.2017, OH2017/126) kiinnittänyt huomiota eräisiin ongelmiin, joita ehdotetusta sääntelystä saattoi seurata. Korkein oikeus uudisti tuolloin esittämänsä näkökohdat. Lisäksi korkein oikeus totesi lausunnossaan, että jos lainsäädäntövalvonta päätetään toteuttaa ehdotetulla tavalla, on tärkeää huolehtia siitä, että niissä tilanteissa, joissa lausunto tasavallan presidentille tarvitaan, lausunnon antamiseen ja sen jälkeen asian esittelemiseen tasavallan presidentille jää riittävästi aikaa. Siltä osin kuin kysymys oli lausuntojen antamisesta yhdessä korkeimman hallinto-oikeuden kanssa korkein oikeus viittasi siihen, että se oli yhteisymmärryksessä korkeimman hallinto-oikeuden kanssa aikaisemmin esittänyt harkittavaksi tämän sisältöistä sääntelyä. Korkein oikeus puolsi ehdotusta.

Kokoavia havaintoja korkeimman oikeuden roolista Ahvenanmaan itsehallintojärjestelmässä

Kuten edellä esitetystä voidaan havaita, korkeimmalla oikeudella on jo historiallisestikin ollut varsin tärkeä ja moniulotteinen rooli Ahvenanmaan itsehallintojärjestelmässä. Korkein oikeus on ollut keskeisessä asemassa lainsäädäntövalvonnassa, ja tasavallan presidentti on lähes poikkeuksetta omaksunut korkeimman oikeuden lausunnoissaan esittämät kannat harkitessaan veto-oikeutensa käyttöä. Korkein oikeus on ratkonut maakunnan ja valtakunnan välisiä toimivaltakiistoja sekä ottanut kantaa myös useissa ennakkopäätöksissään itsehallintolain mukaiseen lainsäädäntövallan jakoon. Tässä mielessä korkeimman oikeuden tehtävissä voidaan katsoa olevan samankaltaisuutta joidenkin niin sanottujen perustuslakituomioistuinten kanssa. Kyseiset tehtävät poikkeavat myös varsin paljon korkeimman oikeuden tavanomaisista lainkäyttölisistä tehtävistä, eikä abstraktin lainsäädäntövalvonnan suhdetta riippumattoman tuomioistuimen tehtäviin ole aina pidetty täysin ongelmattomana. Toisaalta Ahvenanmaan asioiden arvostus on korkeimmassa oikeudessa aina ollut erittäin korkealla ja niitä on pidetty merkityksellisenä ja mielenkiintoisena lisänä jäsenten tavanomaiseen tehtävänkuvaan.

Lainsäädäntövalvonta on vaativa tehtävä, jossa tarvitaan laaja-alaista oikeudellista asiantuntemusta. Korkeimman oikeuden näkökulmasta on myönteistä, että itsehallintolain uudistamisen yhteydessä pyritään kehittämään lainsäädäntövalvonnan toteuttamistapaa siten, että tehtävää hoidettaessa voitaisiin jatkossa hyödyntää myös korkeimman hallinto-oikeuden jäsenillä olevaa asiantuntemusta.

Korkein oikeus onnittelee Ahvenanmaan maakuntaa 100-vuotisesta itsehallinnosta.

KANSLIAPÄÄLLIKÖN KATSAUS

Toimintamenomääräraha ja sen käyttäminen

Korkeimman oikeuden vuoden 2021 toimintamenomääräraha oli 8,969 miljoonaa euroa, minkä lisäksi momentille myönnettiin III lisätalousarviossa 1 000 euroa liittyen omakustannusperiaatteen toteuttamiseen Senaatti-konsernin liikelaitosten vuokrissa. Muutokset vuoden 2020 määrärahaan verrattuna liittyivät oikeusministeriön hallinnonalaa tai kaikkia tuomioistuimia koskeviin yleisiin muutoksiin. Kysymys ei ollut korkeimman oikeuden toiminnallisten tarpeiden muuttumisesta.

Määrärahasta käytettiin noin 8,711 miljoonaa euroa. Määrärahasta jäi siten käyttämättä lähes 260 000 euroa. Toiminnan kuluista 77 prosenttia oli henkilöstökuluja. Toiseksi suurin menoerä oli Pohjois-esplanadin ja Helenankadun rakennuksissa sijaitsevien toimitilojen vuokrat, joiden osuus oli 13 prosenttia. Muista, pienemmistä kuluista merkittävimpiä olivat erilaiset ICT-kulut.

Koronaepidemia vähensi edelleen muun muassa koulutuksiin ja kansainväliseen toimintaan liittyviä kuluja, kun tilaisuuksia peruuntui tai ne siirrettiin järjestettäväksi videoneuvottelun välityksin. Toisaalta epidemian torjuntatoimista korkeimman oikeuden toimitiloissa ja työterveyshuollossa aiheutui jonkin verran ylimääräisiä menoja.

Henkilöstö

Toimintavuonna korkeimman oikeuden henkilötyövuosien kokonaismäärä oli 72,7 eli noin yksi vähemmän kuin edellisellä vuonna (73,6). Lainkäyttöhenkilöstön määrä voitiin normaalin vaihtuvuuden puitteissa sopeuttaa saapuvien asioiden aiemmin pienentyneeseen määrään, vaikka päätyö – ennakkopäätösten tekeminen – ei juuri vähentynyt.

Jäsenten henkilötyövuosia kertyi 18,6. Henkilötyövuosien määrä jäi vajaaksi, koska oikeusneuvos Asko Välimaan nimityksestä Helsingin hovioikeuden presidentiksi 1.11.2020 – 31.10.2027 seurannut määräaikainen virkasuhde täytettiin vasta 1.3.2021 lukien ja koska oikeusneuvos Tuula Pynnän virkavapaudesta seurannut määräaikainen virkasuhde jäi loppuvuonna avoimeksi oikeusneuvos Alice Guimaraes-Purokosken tultua nimitetyksi vakituiseen jäsenen virkaan oikeusneuvos Jarmo Littusen jäätyä eläkkeelle.

Tilastojen mukaan jäsenten lainkäyttötyöstä lähes 3/5 kohdistui korkeimman oikeuden päätehtävän mukaisesti työskentelyyn viisi-jäsenisissä jaostoissa, hieman yli neljännes työstä kohdistui 2–3 jäsenen istuntoihin ja kymmenesosa oli päivystysluonteista työtä. Lainkäyttötyöstä noin kolme prosenttia tehtiin yksijäsenisissä jaostoissa. Lainkäytön ja muun korkeimman oikeuden työn lisäksi osa eräiden jäsenten työpanoksesta kohdistui tuomarivalintalautakunnan, tuomarinkoulutuslautakunnan ja Tuomioistuinviraston johtokunnan lakisääteisiin tehtäviin.

Lainkäyttöesittelijöiden henkilötyövuosien määrä oli 23,8 (24,9 vuonna 2020). Lisäksi oli yksi sivutoiminen esittelijä Ahvenanmaa-asioissa. Esittelijöiden vaihtuvuus oli edellisten vuosien tapaan suurta. Toimintavuoden aikana viisi esittelijää siirtyi toisiin tehtäviin tai jäi eri syistä virkavapaalle. Kaksi esittelijää palasi virkavapaalta, ja korkeimmassa oikeudessa aloitti kolme uutta esittelijää. Korkeimman oikeuden esittelijöiden joukossa oli vuoden päättyessä jo kolme uuden kolmevuotisen asessorijärjestelmän mukaisesti hovioikeudessa tuomarikoulutettua henkilöä. Esittelijöiden vaihtuvuutta kuvaa, että korkeimman oikeuden palveluksessa vuoden 2021 lopulla olleista esittelijöistä noin 60 prosenttia oli työskennellyt korkeimmassa oikeudessa lyhyemmän aikaa kuin kolme vuotta.

Kansliahenkilöstön henkilötyövuosia oli 28,9 (28,3 vuonna 2020). Kirjaamon toimintaedellytyksiä sähköisiin työtapoihin siirtymisen aikana vahvistettiin rekrytoimalla ylimääräinen määräaikainen apulaiskirjaaja. Hallinnolliseksi lakimieheksi nimitettiin 1.2.2022 lukien oikeussihteeri Karri Tolttila. Hallinnollisen lakimiehen tehtäviin sisältyy muun muassa tietosuojan ja tiedonhallintaan, virkanimitysten valmisteluun ja lausuntopyyntöjen käsittelyyn sekä kansainväliseen yhteistyöhön liittyviä tehtäviä, joita ovat viime vuosina hoitaneet osaksi kansliapäällikkö ja osaksi tehtäviin määrätty esittelijä.

Koronaepidemian varoimenpiteistä aiheutui kaikissa henkilöstöryhmissä myös jonkin verran poissaoloja tai ylimääräistä etätyöskentelyä. Kaiken kaikkiaan pitkittynyt epävarma ja epätavanomainen tilanne ja arkisen työyhteisövuorovaikutuksen vähentyminen kuormitti henkilöstöä. Henkilöstön hyvinvoinnista pyrittiin huolehtimaan yhteistyössä työterveyshuollon kanssa muun muassa luentotilaisuuksin. Onneksi koronatilanne salli syksyllä henkilöstön kokoontumisen myös muutamiin vapaamuotoisempiin tilaisuuksiin.

Luettelo korkeimman oikeuden henkilöstöstä toimintavuoden päättyessä 31.12.2021 on vuosikertomuksen lopussa.

Osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi järjestettiin sisäisiä koulutuksina useita luentotilaisuuksia. Lisäksi henkilöstö osallistui niin tuomarinkoulutuslautakunnan ja Tuomioistuinviraston

Lainkäyttötyöstä noin kolme prosenttia tehtiin yksijäsenisissä jaostoissa.

järjestämään koulutukseen kuin myös kansainvälisiin koulutuksiin. Tässä yhteydessä haluankin lausua kiitokset tuomarinkoulutuslautakunnan ensimmäiselle kokoonpanolle, jonka viisivuotinen toimikausi päättyi 31.12.2021.

Saapuneet ja ratkaistut lainkäyttöasiat

Vuonna 2021 korkeimpaan oikeuteen saapui yhteensä 2005 asiaa. Edeltävänä vuonna asioita saapui 1882, joten juttumäärä kasvoi lähes seitsemällä prosentilla palaten hyvin lähelle koronaepidemiaa edeltäneiden vuosien 2018 ja 2019 tasoa. Pidemmän aikavälin vertailussa korkeimpaan oikeuteen saapuvien asioiden lukumäärä on alentunut. Vielä vuonna 2009–2011 korkeimpaan oikeuteen saapui vuosittain yli 2700 asiaa. Vuosina 2015–2016 saapui noin 2450 asiaa ja vuonna 2017 enää hieman yli 2300 asiaa.

Kaikista saapuneista asioista 28 oli ruotsinkielisiä. Ruotsinkielisten asioiden suhteellinen osuus on viime vuosina pienentynyt.

Hovioikeuksista saapuneista asioista 33 prosenttia oli käsitelty Helsingin hovioikeudessa, 24 prosenttia Turun hovioikeudessa, 19 prosenttia Itä-Suomen hovioikeudessa, 12 prosenttia Vaasan hovioikeudessa ja 11 prosenttia Rovaniemen hovioikeudessa. Ennakko-päätösvalitusasioita suoraan käräjäoikeudesta saapui yhteensä 11. Vakuutusasioita saapui 60 ja maa- ja metsätalouden asioita 71.

Hovioikeuksista saapuneista asioista jatkokäsittelyluvan myöntämistä koskevien valituslupahakemusten osuuden kasvu tasaantui vuonna 2021. Rikosasioissa jatkokäsittelylupa-asioiden osuus valituslupahakemuksista oli 27 prosenttia. Riita-asioiden valituslupahakemuksista lähes 50 prosenttia koski jatkokäsittelyluvan myöntämistä.

Vuonna 2021 ennakkopäätöksiä eli prejudikaatteja julkaistiin 93. Kaiken kaikkiaan korkein oikeus ratkaisi yhteensä 1855 asiaa eli noin 150 asiaa vähemmän kuin mitä korkeimpaan oikeuteen saapui.

Vuoden 2019 alusta korkeimman oikeuden päätösvaltaisuutta koskevia säännöksiä oikeudenkäymiskaaren 2 luvussa muutettiin. Sen jälkeen yksi jäsen on voinut käsitellä ja ratkaista valitusluvan myöntämistä koskevan asian, jos on ilmeistä, ettei valitusluvan myöntämiselle ole edellytyksiä, ja eräitä ylimääräisiä muutoksenhakuja. Vuonna 2021 yhden jäsenen kokoonpanossa ratkaistiin 23 prosenttia valituslupa-asioista ja ylimääräistä muutoksenhakua koskevista asioista. Osuus oli 19 prosenttia vuonna 2019 ja 26 prosenttia vuonna 2020. Järjestelmän vakiintumista kuvaa se, että vuosina 2020 ja 2021 yhden jäsenen valituslupaesittelyyn tuoduista asioista alle kolme prosenttia siirrettiin useamman jäsenen kokoonpanoon.

Viime vuosina lyhentyneet käsittelyajat säilyivät pääosin lähes ennallaan tai lyhenivät hieman. Kaikkien asioiden keskimääräinen

Viime vuosina lyhentyneet käsittelyajat säilyivät pääosin lähes ennallaan tai lyhenivät hieman.

käsittelyaika oli 5,0 kuukautta (5,3 kk vuonna 2020). Asioiden, joissa valituslupahakemus hylättiin, käsittelyaika oli keskimäärin 4,0 kuukautta (3,9 kk). Ennakkopäätösten ja muiden asiaratkaisujen käsittelyaika oli 15,3 kuukautta (17,4 kk). Keskimääräinen käsittelyaika maa- ja metsätalouden asioissa (5,2 kk) oli yli kuukauden edellistä vuotta lyhyempi ja vakuutusasioissa (5,3 kk) noin kuukauden edellistä vuotta pidempi.

Vuoden lopussa vireillä olleiden asioiden lukumäärä oli yhteensä 906, joka on hieman suurempi kuin kahtena edellisellä vuonna saavutettu hyvä taso. Kasvu johtuu pääosin siitä, että saapuvien juttujen määrä kasvoi edelliseen vuoteen nähden ja kasvu oli suurinta vasta syys-joulukuussa.

Julkaistujen ennakkopäätösten lukumäärä, ratkaistujen asioiden määrä suhteessa saapuneiden asioiden määrään ja keskimääräisten käsittelyaikojen kehitys osoittavat, että korkeimman oikeuden työtä voitiin järjestää tehokkaasti, vaikka suositellut koronarotat otettiin huomioon.

Hallintoasioiden HILDA-tietojärjestelmän käyttöönotto ja sähköiset työtavat

Korkeimman oikeuden hallinnon ja oikeushallintoasioiden käsittely muuttui merkittävästi, kun HILDA-asianhallintajärjestelmä otettiin käyttöön huhtikuussa 2021. Oikeusministeriön HILDA-hankkeessa luodaan ja otetaan käyttöön sähköiset menettelytavat, joilla koko oikeushallinnon hallinnolliset asiat hoidetaan modernein asianhallinnan ja asiakirjojen käsittelyn keinoin.

Korkein oikeus oli yhdessä Tuomioistuinviraston, Helsingin käräjäoikeuden ja Oikeusrekisterikeskuksen kanssa käyttöönoton pilottivirastona. HILDAn käyttöönotto merkitsi, että hallintoasioiden käsittely vireilletulovaiheesta asian ratkaisemiseen ja arkistointiin saakka muuttui kokonaan sähköiseksi.

Siirtyminen sähköisiin asiakirjoihin ja sähköisiin allekirjoituksiin vapautti työn aikaan ja paikkaan liittyvistä sidonnaisuuksista, mistä on ollut etua koronaepidemian aikaan. Työnkulku selkiytyi ja tehostui, kun voitiin luopua ytimeltään paperisesta prosessista, jota kuitenkin käytännössä toteutettiin samaan aikaan osin sähköisesti saatavilla olleilla verkkolevy- ja sähköpostiratkaisuilla.

HILDA-käyttöönoton yhteydessä työtapojen sähköistymisestä saatiin lisää hyödyllisiä kokemuksia, joita voidaan tulevana vuonna hyödyntää siirryttäessä lainkäyttöasioissa täysimääräiseen AIPA-järjestelmän käyttöön. Kaiken kaikkiaan koronaepidemia-ajan hyppäys yhä laajemmin sähköisiin työtapoihin on osoittanut, että kaikissa henkilöstöryhmissä on ollut hyvät valmiudet suunnitella, ottaa käyttöön ja omaksua sähköisiä työtapoja, vaikka se ei vanhoilla tietojärjestelmillä ole ollutkaan kaikilta osin helppoa. Näistä lähtökohdista korkeimman oikeuden on hyvä jatkaa kohti AIPAn käyttöönottoa.

MARJUT KOKKO JA TANJA MONONEN

KORKEIMMAN OIKEUDEN TIETOPALVELU – DIGITAALISTA AARTEEN- METSÄSTYSTÄ

Tietopalvelu hoitaa tiedon infrastruktuuria ja kehittää järjestelmiä sekä viestittää ja kouluttaa yhteistyössä muiden yksiköiden ja virastojen kanssa. Sähköisten aineistojen käyttö valtaa alaa perinteisiltä hyllymetrien niteiltä.

Korkeimmassa oikeudessa on ollut kirjasto autonomian ajan Senaatin oikeusosastosta, korkeimman oikeuden edeltäjästä, lähtien. Nykyaikaisessa kirjastossa eli tietopalvelussa ylläpidetään kirjastojärjestelmää ja haetaan tietoa. Käytössä on tuorein kirjallisuus mutta myös historiallinen kokoelma. Serlachius, Wrede tai Chydenius voivat edelleen kuluu tuomarien käsissä.

Ennen 1980-lukua kirjaston teokset olivat hajallaan pitkin virastoa ja tuomaritkin työskentelivät pitkälti kotonaan. Monilla heistä oli kattavat kotikirjastot, joita oli ehkä kartutettu opiskeluaikojen lähtien. Tuomarin kotikirjasto käsitti lakikirjasarjan lisäksi säädöskokoelmia, aikakausjulkaisuja ja tietenkin lakikommentaareja. Tästä on tultu pitkä matka tilanteeseen, jossa tuomari työskentelee osittain virastossa, osittain etänä ja materiaalit ovat saatavilla keskitetysti kirjastossa. Lisäksi ne löytyvät sähköisestä tietokannasta, johon ne on kuvailtu oikeudellisilla asiasanoilla.

Korkeimman oikeuden tietopalvelu toimii entisessä Helsingin Pantti Oy:n tilassa Helenankadulla, ja se palvelee korkeimman oikeuden virkamiehiä, mutta etenkin tuomareita: jäseniä ja esittelijöitä. Nykyinen kirjasto on laaja, siihen kuuluu yli 10 000 nidettä. Kokoelma on kaksinkertaistunut vuodesta 1983.

Kokoelmaa kartutetaan koko ajan uudella oikeuskirjallisuudella. Tärkeimpiä hankittavia ovat kotimaiset kommentaarit ja kausijulkaisut, mutta lisäksi hankitaan pohjoismaista ja kansainvälistä, esimerkiksi saksalaista oikeuskirjallisuutta. Englanninkielisen kirjallisuuden tarvetta ovat kasvattaneet Euroopan unionin jäsenyys ja Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen soveltaminen. Noin kolmannes kirjaston kokoelman kirjoista on muita kuin suomenkielisiä ja näistä valtaosa on ruotsinkielisiä.

Kotimaisen kirjallisuuden suhteen pyritään omavaraisuuteen, mutta juttujen mukana voi tulla vastaan mikä tahansa uusi ongelma, sellainenkin, johon ei ole hankinnoissa varauduttu. Tekoälyyn liittyvät ongelmat eivät vielä ole olleet esillä luvan saaneissa jutuissa, mutta lienee vain ajan kysymys, että myös niitä joudutaan pohtimaan.

Aineisto sähköistyy

Korkeimman oikeuden kirjasto on viihtyisä oppimisen ja tutkimisen paikka. Siellä käydään nopeasti katsomassa lähde, johon asiamies viittaa kirjelmässään, ja siellä tutkitaan pohjoismaista oikeutta tai tarkistetaan vanhojen esitöiden sanamuotoja.

Asiakkaiden eli lainkäyttöhenkilökunnan käynnit kirjastossa ovat kuitenkin vähentyneet, ja lainausmäärät pienenevät vuosi vuodelta. Kehitystä selittävät etätyön ja sähköisten sisältöjen lisääntyminen. Ajantasainen lainsäädäntö ja valtiopäiväasiakirjat löytyvät verkosta esimerkiksi eduskunnan sivuilta. Kun hallituksen esitysten perässä ei joudu lähtemään kirjastoon, jää moni käynti väliin. Tiedonhakujen

määrä on silti pysynyt entisellään. Vastamme päivittäin pyyntöihin, jotka koskevat hyvin vanhaa tai vaikka vasta vireillä olevaa lainsäädäntöä. Tyypillinen esittelijän kysymys on kirjallisuuskatsaus ja oikeustapaushaku pohjoismaisesta materiaalista.

Kymmenen viime vuoden ajalta oikeuskirjallisuus on kattavasti sähköistä ja haettavissa koko tekstistä. Avoin julkaiseminen lisääntyy. Seuraavaksi odotamme ja toivomme suomalaisen lakimiesyhdistyksen tuovan kirjasarjansa teokset saataville sähköisinä. Yhdistyksen A-sarjan loppuunmyytyjä väitöskirjoja on voinut jo jonkin aikaa tilata PoD (print-on-demand) -palveluna. Ruotsissa on meneillään hanke vanhempien juridisten ruotsinkielisten klassikkokirjojen digitoimiseksi avoimeen verkkoon (<https://www.juridikkbok.se/>), mutta Suomessa tällaista ei vielä ole tiedossa.

Toisaalta jotkin lähteet ovat saatavilla enää pelkästään sähköisinä. Tällainen teos on vaikkapa Mika Launialan teos Korkeimman oikeuden ennakkopäätösjärjestelmä (2020). Niin ikään sata vuotta ilmestynyt korkeimman oikeuden painettu vuosikirja on lakannut ilmestymästä. Viimeinen vuosikirja on vuodelta 2015. Korkeimman oikeuden ratkaisut ovat luettavissa korkeimman oikeuden verkkosivuilla, Finlexissä tai muissa palveluissa, joissa niitä tarjotaan.

Kokoelmaa kartutetaan koko ajan uudella oikeuskirjallisuudella.

Asiasanoitus korostuu

Aiemmin puhuttiin käden ulottuvilla olevista lähteistä, koska ne olivat helposti käsillä. Sähköisen aineiston lisääntyessä mitta on muuttunut näppäimistön leveydeksi.

Sähköiset lähteet muuttavat myös työtapoja. Tuomarilla on nykyään usein työpöydällään auki useita lähdeteoksia usealla näytöllä.

Digitaalisen materiaalin käytössä on paljon etuja paperiseen verrattuna. Aineisto on paikkariippumaton ja avainsanoja voidaan hakea koko tekstistä helposti. Samalla kun tekstien selailu kirjoista

Sähköiset lähteet muuttavat myös työtapoja.

loppuu, jää valitettavasti pois onnekas löytäminen. Suuresta sähköisestä tekstimassasta tietoa hakevan pitää tietää, mitä etsii, eli terminologia on tunnettava tarkkaan.

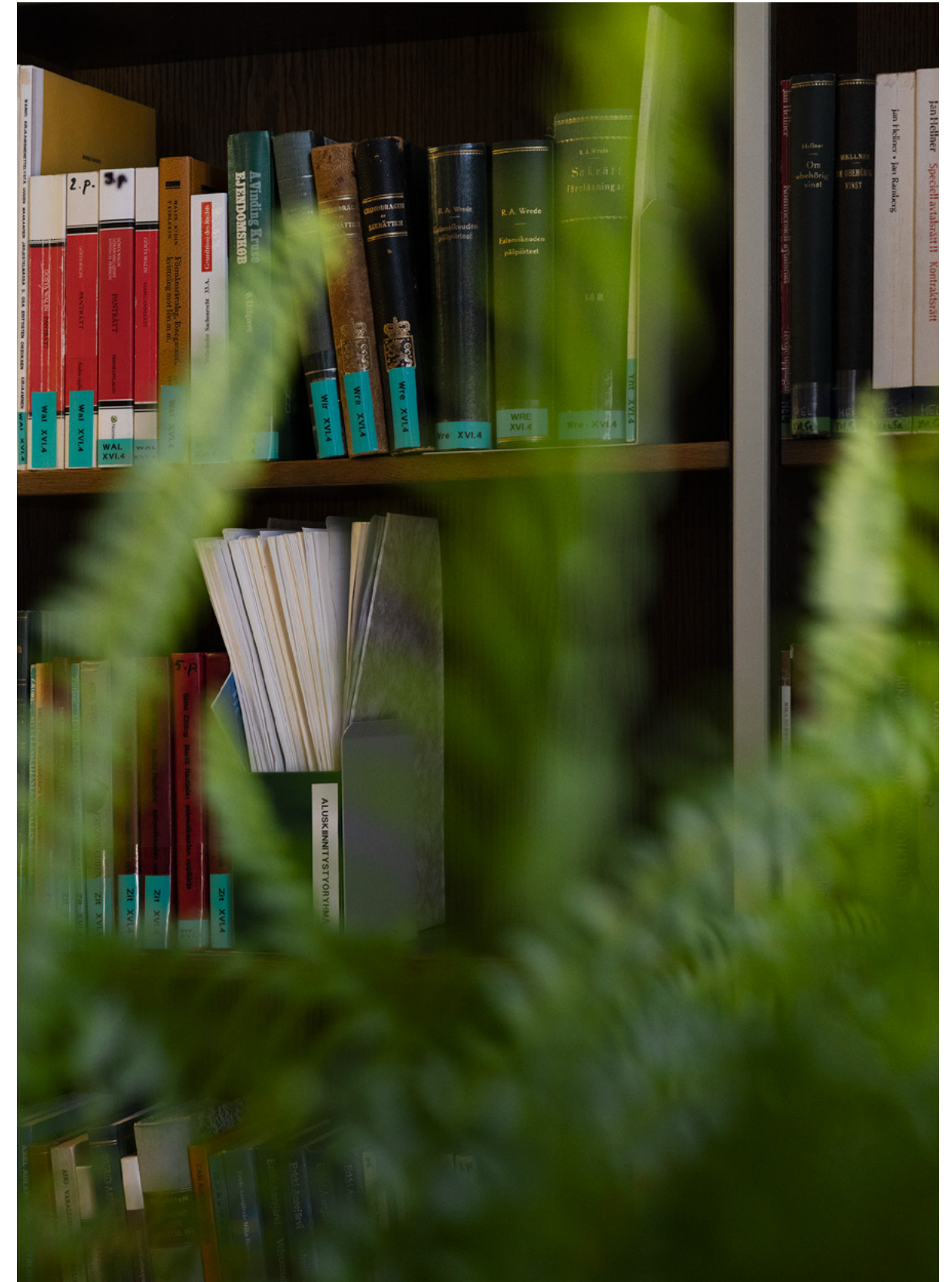
Kirjastojärjestelmässä tähän ongelmaan on vastattu kuvailemalla materiaali laajasti asiasanoilla. Samalla päästään ohittamaan lähteen kieli ja materiaalityyppi ja hakemaan yhtä lailla kirjoista, artikkeleista ja esitöistä. Tavoitteena on päästä asiasanastoissa ontologioihin, jotka kiinnittävät termin tiettyyn asiayhteyteen. YSO-palvelussa (Yleinen suomalainen ontologia) on jo kehitteillä ensimmäinen suomalainen oikeudellinen ontologia. Laadukasta kuvailua voisi ajatella merentantana, jolla tiedonhakija liikkuu ja jolta hän löytää välineet analysoida suuresta aineistosta esiin vain tarvittavan tiedon.

Työnkuva muuttuu

Perinteinen kirjaston työntekijän rooli on muuttunut 2000-luvulla. Kirjastotyö on luonteeltaan nykyään yhä enemmän tietopalvelutyötä. Edelleen hankitaan ja luetteloidaan teoksia sekä neuvotaan asiakasta lähteiden käytössä, mutta yhä enemmän tehdään työtä taustalla, jotta käyttäjä löytäisi tarvitsemansa lähteen helposti itse.

Käyttäjiä opastetaan, kun he tulevat taloon uusina tuomareina tai esittelijöinä. Heille esitellään kirjaston tilat ja kokoelmat ja yhtä paljon tai enemmänkin aikaa käytetään sähköisiin lähteisiin tutustumiseen. Aikaisemmin kirjaston käyttäjä tuli hyllyn ääreen ja mietti, mitä lähteitä aiheesta löytää. Selaillemalla perusteoksia pääsi uusille lähteille. Näin ei enää välttämättä ole. Muistutamme käyttäjille, että kaikki lähteet eivät löydy hyllystä, mutta toisaalta kaikkea ei ole saatavana sähköisesti. Paras tulos syntyy yhdistämällä paperisia ja sähköisiä lähteitä.

Vuodesta 2007 lähtien tietopalvelun tehtävänä on ollut avustaa Eurooppaoikeuden uutiskirjeen tuottamisessa. EU-kirje suunniteltiin alun perin korkeimman oikeuden tiedon tarpeisiin, ja siinä keskityttiin yleisiä tuomioistuimia kiinnostaviin asioihin. Se sisältää tietoa merkittävistä Euroopan unionin lainsäädännöstä sekä Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä.

Kirjastotyö on luonteeltaan nykyään yhä enemmän tietopalvelutyötä.

EU-kirje ilmestyy normaalisti kuukausittain, ja se tallennetaan tuomioistuinelaitoksen intranettiin. Kirjeen avulla lukijat ohjataan avaamaan linkkejä Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen sivuilla. Etenkin ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen lyhyt suomenkielinen kuvailu hakusanoilla on arvokasta, koska Finlexiin ei enää tuoteta lyhennelmiä suomeksi.

Katse tulevassa

Korkeimmassa oikeudessa pidetään yllä laadukasta tietopalvelua, ja siihen on aina haluttu panostaa. Tietopalvelun kirjat saatiin luetteloiduksi 1980-luvulla ja ne löytyivät hyvin järjestetystä kortistosta. Ensimmäinen sähköinen kirjaluettelo oli oikeastaan kortisto, joka oli viety Lotus Notesiin.

Lotus Notes oli valittu aikanaan kaikkiin tuomioistuimiin asianhallinta- ja sähköpostiohjelmistoksi. Vuosituhannen vaihteessa siitä tuli myös kirjasto-ohjelma. Lotus Notes kävi kymmenien virastojen yhteiskäytössä epäkäytännölliseksi, ja vuonna 2015 sen tilalle saatiin kirjastojärjestelmä. Tärkeä peruste uuden järjestelmän käyttöönottoon oli se, että verkkomateriaalien haku helpottui.

Vuoden 2021 aikana kirjastojärjestelmää on uusittu koko oikeusministeriön hallinnonalan yhteisenä hankkeena. Oikeushallinnon kirjastoissa siirrytään yhteiskantaan, eli kirjat luetteloidaan vain kerran.

Kirjaston muuttuminen tietopalveluksi näkyy paitsi kirjastonhoitajan muuttuneessa tittelissä (vuodesta 2007 tietopalvelupäällikkö), myös korkeimman oikeuden kirjastovaliokunnan nimen muuttumisena tietopalveluvaliokunnaksi. Tietopalvelu hoitaa tiedon infrastruktuuria ja kehittää järjestelmiä sekä viestittää ja kouluttaa yhteistyössä muiden yksiköiden ja virastojen kanssa. Siellä työskentelee tietopalvelupäällikön lisäksi informaattikko. Toimiva tietopalvelu tukee laadukasta lainkäyttöä ja on osaltaan oikeusturvan tae.

Tietopalvelussa on aina katsottu ennakkoluulottomasti kohti uutta, ja niin nytkin. Tulevaisuudessa odottavat uudet jutut ja niiden mukana uudet aiheet ja lähteet tutkittaviksi.

ENNAKKORATKAISU- PYYNNÖT EUROOPAN UNIONIN TUOMIO- ISTUIMELLE

Kertomusvuonna korkein oikeus pyysi Euroopan unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua viiteen eri asiaan.

1. *Tavaramerkin loukkausta koskeva asia S2019/620, ennakkoratkaisupyyntö 9.3.2021*

Korkeimman oikeuden käsiteltävänä on tavaramerkin loukkausta koskeva asia, jossa perustellun ratkaisun antaminen edellyttää tavaramerkin tuottamien oikeuksien sammumista koskevien EU-tavaramerkkiasetusten sekä tavaramerkkidirektiivien säännösten tulkintaa. Unionin oikeudessa ei ole yksityiskohtaista sääntelyä niistä edellytyksistä, joiden perusteella tavaramerkin haltijalla on perusteltu aihe vastustaa markkinoille saatettujen tavaroiden myöhempää kaupan pitämistä. Myöskään unionin tuomioistuimen perusteltua aihetta koskevasta oikeuskäytännöstä ei ilmene selvää vastausta tässä asiassa esillä oleviin kysymyksiin.

Asiassa on kysymys tavaramerkinhaltijan tai hänen suostumuksellaan jonkun muun jäsenvaltiossa markkinoille saattamien hiili-dioksidipullojen uudelleentäyttäjän ja jälleenmyyjän oikeudesta poistaa pulloista merkinhaltijan tavaramerkillä varustettu etiketti ja korvata se omalla etiketillään. Kysymys on Euroopan unionin tavaramerkkien (EU-tavaramerkki) osalta Euroopan unionin tavaramerkistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 207/2009, sellaisena kuin se on ollut 23.3.2016 voimaan tulleella asetuksella (EU) 2015/2424 muutettuna (EU-tavaramerkkiasetus), 13 artiklan 2 kohdan sekä Euroopan unionin tavaramerkistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1001 (uusi EU-tavaramerkkiasetus) 15 artiklan 2 kohdan tulkinnasta. Kysymys on kansallisten tavaramerkkien osalta jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/95/EY (tavaramerkkidirektiivi) 7 artiklan 2 kohdan sekä jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2436 (uusi tavaramerkkidirektiivi) 15 artiklan 2 kohdan tulkinnasta.

Korkein oikeus on varattuaan asianosaisille tilaisuuden lausua ennakkoratkaisupyyntönsä sisällöstä päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Sovelletaanko Euroopan unionin tuomioistuimen uudelleenpakkaamista ja -merkintää rinnakkaistuontitilanteessa koskevassa oikeuskäytännössä määritettyjä niin sanottuja Bristol-Myers Squibb -edellytyksiä ja erityisesti niin sanottua välttämättömyyedellytystä myös silloin, kun on kysymys jäsenvaltiossa tavaramerkin haltijan tai hänen suostumuksellaan liikkeeseen laskettujen tavaroiden uudelleenpakkaamisesta tai -merkinnästä samassa jäsenvaltiossa tapahtuvaa jälleenmyyntiä varten?

2. Kun tavaramerkin haltija on hiilidioksidia sisältävän pullon liikkeeseen laskiessaan varustanut sen tavaramerkillään, joka on sekä kiinnitetty pullon etikettiin että kaiverrettu pullon kaulaan, sovelletaanko edellä mainittuja Bristol-Myers Squibb -edellytyksiä ja erityisesti niin sanottua välttämättömyyedellytystä silloin, kun kolmas täyttää pullon jälleenmyyntiä varten uudelleen hiilidioksidilla, poistaa siitä alkuperäisen etiketin ja korvaa sen omilla tunnuksillaan varustetulla etiketillä samalla, kun pullon liikkeellelaskijan tavaramerkki on edelleen näkyvässä pullon kaulassa olevassa kaiveruksessa?

3. Voidaanko edellä kuvatussa tilanteessa katsoa, että tavaramerkin sisältävän etiketin poistaminen ja korvaaminen lähtökohdaisesti vaarantaa tavaramerkin tehtävän pullon alkuperän osoittajana, vai onko uudelleenpakkaamista ja -merkintää koskevien edellytysten soveltumisen kannalta merkitystä sillä, mikäli

– kohdeyleisön katsotaan käsittävän, että etiketti viittaa yksinomaan pullon sisällä olevan hiilidioksidin alkuperään (ja siten pullon uudelleen täyttäjään); tai

– kohdeyleisön katsotaan käsittävän etiketin viittaavan ainakin osaltaan myös pullon alkuperään?

4. Mikäli hiilidioksidipullojen etiketin poistamista ja korvaamista arvioidaan välttämättömyyedellytyksen mukaisesti, voiko tavaramerkin haltijan liikkeeseen laskemiin pulloihin kiinnittämien etikettien satunnainen rikkoutuminen tai irtoaminen taikka niiden irrottaminen tai korvaaminen jo jonkun aiemman uudelleentäyttäjän toimesta, olla sellainen seikka, jonka perusteella etikettien säännönmukaista korvaamista uudelleen täyttäjän etiketillä voidaan pitää välttämättömänä uudelleen täytettyjen pullojen markkinoille saattamiseksi?

2. *Vastuuta tuotevahingosta koskeva asia S2020/111, ennakkoratkaisupyyntö 22.4.2021*

Korkeimman oikeuden käsiteltävänä on tuotevastuuta koskeva asia, jossa perustellun ratkaisun antaminen edellyttää tuotevastuudirektiivin 3 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

Asiassa on kysymys tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä 25.7.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/374/EY, sellaisena kuin se on muutettuna 10.5.1999 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 1999/34/EY (jäljempänä tuotevastuudirektiivi), 3 artiklan tulkinnasta. Artiklassa valmistajalla tarkoitetaan tuotteen tosiasiallisen valmistajan ohella myös sitä, joka varustamalla tuotteen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottuvalla tunnuksellaan

esiintyy tuotteen valmistajana. Tarkemmin on kysymys siitä, onko valmistajana pidettävä sellaista yhtiötä, joka on sallinut varustaa tuotteen tavaramerkillään ja joka lisäksi omistaa sekä tuotteen valmistaneen että tuotetta markkinoineen yhtiön koko osakekannan.

Korkein oikeus on varattuaan asianosaisille tilaisuuden lausua ennakkoratkaisupyynnön sisällöstä päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Edellyttääkö tuotevastuudirektiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetty valmistajan määritelmä sitä, että se, joka on varustanut tuotteen tai sallinut sen varustamisen nimellään, tavaramerkillään tai muulla erottuvalla tunnuksellaan, myös jollakin muulla tavalla esiintyy tuotteen valmistajana?

2. Mikäli vastaus ensimmäisen kysymyksen on myöntävä, mitkä ovat sellaisia seikkoja, joiden perusteella tuotteen valmistajana esiintymistä on arvioitava? Onko tässä arvioinnissa merkitystä sillä, että tuotteen on valmistanut tavaramerkin haltijan tytäryhtiö ja että tuotetta on markkinoinut sen toinen tytäryhtiö?

3. *Lapsen palauttamista Haagin sopimuksen nojalla koskeva asia S2021/129, ennakkoratkaisupyyntö 23.4.2021*

Asia koskee vaatimusta Suomeen tuodun lapsen palauttamiseksi kansainvälisestä lapsikaappauksesta Haagissa 25.10.1980 tehdyn yksityisoikeuden alaa koskevan yleissopimuksen (Yhdistyneiden kansakuntien sopimuskokoelma, nide 1343, nro 22514; jäljempänä vuoden 1980 Haagin yleissopimus) nojalla asuinpaikkavaltioonsa Ruotsiin. Asiassa on ratkaistavana kysymys siitä, voidaanko lapsen poisviemistä tai palauttamatta jättämistä pitää luvattomana, kun toinen vanhempi on ilman toisen vanhemman lupaa vienyt lapsen asuinpaikkavaltioistaan unionin toiseen jäsenvaltioon asuinpaikkavaltion maahanmuuttoviranomaisen katsottua, että lasta ja tätä vanhempaa koskevat turvapaikkahakemukset on käsiteltävä tuossa toisessa jäsenvaltiossa. Asian ratkaiseminen edellyttää unionin jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön ja luottamukseen perustuvan kahden eri järjestelmän keskinäistä punnintaa. Kyse on tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (jäljempänä Bryssel IIa -asetus) sekä kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämisen

kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 (jäljempänä Dublin III -asetus) tulkinnasta.

Korkein oikeus on varattuaan asianosaisille tilaisuuden lausua ennakkoratkaisupyynnön sisällöstä päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset.

1. Onko tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskeissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (Bryssel Ia -asetus) 2 artiklan 11 alakohtaa lapsen luvattomasta poisviemisestä tulkittava siten, että kysymys on säännöksessä tarkoitetun kaltaisesta tilanteesta, kun lapsen toinen vanhempi on ilman toisen vanhemman suostumusta vienyt lapsen pois asuinpaikkavaltiostaan toiseen, asian käsittelystä vastuussa olevaan jäsenvaltioon viranomaisen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 604/2013 (Dublin III -asetus) perusteella antaman siirtopäätöksen perusteella?

2. Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kielteisesti, onko Bryssel Ia -asetuksen 2 artiklan 11 alakohtaa luvattomasta palauttamatta jättämisestä tulkittava siten, että kysymys on säännöksessä tarkoitetun kaltaisesta tilanteesta, kun lapsen asuinpaikkavaltion tuomioistuin on kumonnut viranomaisen asian käsittelyn siirtämistä koskevan ratkaisun, jota koskeva asia on jätetty lapsen ja äidin poistuttua asuinpaikkavaltiosta sillensä, eikä palautettavaksi vaaditulla lapsella ole enää asuinpaikkavaltiossaan voimassaolevaa oleskelulupaa, eikä oikeutta saapua valtioon tai oleskella valtiossa?

3. Mikäli ensimmäiseen tai toiseen kysymykseen annetun vastauksen perusteella Bryssel Ia -asetuksen 2 artiklan 11 alakohtaa on tulkittava siten, että kysymys on luvattomasta poisviemisestä tai palauttamatta jättämisestä, ja lapsi tulisi siten palauttaa asuinpaikkavaltionsa, onko vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan ensimmäisen kappaleen b kohtaa tulkittava siten, että se asettaa esteen lapsen palauttamiselle joko

i) sillä perusteella, että äitinsä välittömässä hoidossa ollut imeväisikäinen sylilapsi joutuisi yksin palatessaan määräyksessä tarkoitettuun vakavaan vaaraan siitä, että palauttaminen saattaisi hänet ruumiillisille tai henkisille vaurioille alttiiksi tai että lapsi muutoin joutuisi kestävämpään tilanteeseen; tai

ii) sillä perusteella, että lapsi otettaisiin asuinpaikkavaltiossaan

huostaan ja hänet sijoitettaisiin asumaan joko yksin tai äitinsä kanssa turvakotiin, mikä ilmentäisi määräyksessä tarkoitettua vakavaa vaaraa siitä, että palauttaminen saattaisi lapsen ruumiillisille tai henkisille vaurioille alttiiksi, tai että lapsi muutoin joutuisi kestävämpään tilanteeseen taikka;

iii) sillä perusteella, että lapsi joutuisi vailla voimassa olevaa oleskelulupaa määräyksessä tarkoitettulla tavalla kestävämpään tilanteeseen?

4. Mikäli kolmanteen kysymykseen annetun vastauksen perusteella vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 13 artiklan ensimmäisen kappaleen b kohdan kieltäytymisperusteita voidaan tulkita siten, että lapsi joutuisi vakavaan vaaraan siitä, että palauttaminen saattaisi hänet ruumiillisille tai henkisille vaurioille alttiiksi tai että lapsi muutoin joutuisi kestävämpään tilanteeseen, onko Bryssel Ia -asetuksen 11 artiklan 4 alakohtaa tulkittava yhdessä unionin perusoikeuskirjan 24 artiklassa sekä Bryssel Ia -asetuksessa tarkoitetun lapsen edun käsitteen mukaisesti siten, että tilanteessa, jossa lapsella ja äidillä ei ole voimassaolevaa oleskelulupaa lapsen asuinpaikkavaltiossa, eikä siten oikeutta saapua sinne tai oleskella siellä, lapsen asuinpaikkavaltion on toteutettava riittävät järjestelyt, joilla taataan lapsen ja hänen äitinsä laillinen oleskelu mainitussa jäsenvaltiossa? Jos lapsen asuinpaikkavaltiolla on tällainen velvollisuus, onko jäsenvaltioiden keskinäisen luottamuksen periaatetta tulkittava siten, että luovuttava jäsenvaltio voi sen mukaisesti luottaa siihen, että lapsen asuinpaikkavaltio täyttää nämä velvoitteensa, vai edellyttääkö lapsen etu, että asuinpaikkavaltion viranomaisilta on tarpeen saada selvitys niistä tosiasiallisista toimista, joihin lapsen edun turvaamiseksi on ryhdytty tai ryhdytään, jotta luovuttava jäsenvaltio voi muun muassa arvioida toimien riittävyyttä lapsen edun näkökulmasta?

5. Mikäli lapsen asuinpaikkavaltiolla ei ole edellä 4. ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitettua velvollisuutta toteuttaa tarvittavia järjestelyitä, onko vuoden 1980 Haagin yleissopimuksen 20 artiklaa tulkittava edellä 3. ennakkoratkaisukysymyksen i)–iii)-alakohtissa tarkoitetuissa tilanteissa perusoikeuskirjan 24 artiklan valossa siten, että se muodostaa esteen lapsen palauttamiselle sen vuoksi, että palauttamista voitaisiin pitää siinä tarkoitettulla tavalla ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suoja koskevien peruseriaatteiden vastaisena?

Korkein oikeus pyysi ennakkoratkaisupyynnön käsittelemistä Euroopan unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisessa kiireellisessä menettelyssä.

Toista ennakkoratkaisukysymystä täsmennettiin 21.5.2021 unionin tuomioistuimen lisätietopyynnön perusteella.

Unionin tuomioistuin antoi pyydetyn ratkaisun kiireellistä menettelyä noudattaen 2.8.2021 tuomiollaan C-262/21 PPU, A, EU:C:2021:640.

4. *Sopimukseen perustuvaa velkomusta koskeva asia S2020/26, ennakkoratkaisupyyntö 1.7.2021*

Asiassa on kysymys siitä, onko kahden elinkeinonharjoittajan keskinäisessä suhteessaan noudattamaa käytäntöä, jonka mukaan velallinen on voinut maksaa kirjojen tilaamista koskeviin sopimuksiin perustuvat laskut kohtuullisessa ajassa eräpäivän jälkeen ilman viivästysseuraamuksia, pidettävä pakottavan lainsäädännön vastaisena. Unionin oikeuden osalta kysymys on kaupallisissa toimissa tapahtuvien maksuviivästysten torjumisesta 16.2.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/7/EU (jäljempänä direktiivi 2011/7) 2 artiklan 4 ja 8 alakohtien, 3 artiklan 1 ja 3 kohtien, 6 artiklan 1 ja 2 kohtien, 7 artiklan sekä 12 artiklan 4 kohdan tulkinnasta.

Korkein oikeus on varattuaan asianosaisille tilaisuuden lausua ennakkoratkaisupyynnön sisällöstä päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Onko direktiivin 2011/7 12 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että jäsenvaltiot voivat jättää direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle sellaisen viivästysseuraamuksia koskevan sopimuskäytännön, joka on vakiintunut osapuolten välille yksittäisten tilausten yhteydessä ennen 16.3.2013, vaikka ne yksittäiset tilaukset, joihin perustuen viivästysseuraamuksia peritään, on tehty tämän ajankohdan jälkeen?

2. Mikäli vastaus ensimmäiseen kysymykseen on kielteinen, onko direktiivin 2011/7 7 artiklan 2 ja 3 kohtaa tulkittava niin, että kysymyksessä 1 kuvattua sopimuskäytäntöä on pidettävä säännöksissä tarkoitettuna sopimusehtona tai menettelynä, jonka mukaan viivästyskorkoa tai korvausta perintäkuluista ei voida periä?

5. *Säilössä pidon jatkamista ja ja luovuttamispäätöksen täytäntöönpanon siirtämistä koskevat asiat R2021/779 ja R2021/823, ennakkoratkaisupyyntö 20.12.2021*

Asiassa pyydetään tulkitsemaan eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehtyä neuvoston puitepäätöstä 2002/584/YOS (jäljempänä puitepäätös).

Asia koskee eurooppalaisen pidätysmääräyksen viimeistä menettelyvaihetta, jossa rangaistuksen täytäntöönpanemiseksi annettuja lainvoimaisia luovuttamispäätöksiä ei ole voitu panna

täytäntöön tavanomaisessa nopeassa aikataulussa. Luovuttaminen on viivästynyt osittain covid-19-pandemiaan liittyvistä syistä mutta ennen muuta oikeudellisten esteiden vuoksi, jotka perustuvat luovutettaviksi määrättyjen henkilöiden tekemiin muutoksenhakemuksiin ja turvapaikkahakemuksiin. Kysymys on siitä, onko tämän kaltaisia syitä pidettävä puitepäätöksen 23 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuina ylivoimaisina esteinä (force majeure), joiden vuoksi luovuttamisen määräaika voidaan pidentää niin, että luovutettaviksi määrättyjä henkilöitä ei ole artiklan 5 kohdan mukaisesti päästettävä vapaaksi säilöstä.

Korkein oikeus on varattuaan asianosaisille tilaisuuden lausua ennakkoratkaisupyynnön sisällöstä päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää Euroopan unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

1. Edellyttäväkö puitepäätöksen 2002/584/YOS 23 artiklan 3 kohta, luettuna yhdessä artiklan 5 kohdan kanssa, että jos säilössä olevaa henkilöä ei ole luovutettu määräaikojen puitteissa, puitepäätöksen 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on tehtävä päätös uudesta luovuttamispäivästä ja tarkastettava ylivoimaisen esteen olemassaolo ja säilössäpidon edellytykset, vai onko puitepäätöksen kanssa yhteensopiva myös sellainen menettely, jossa tuomioistuin tutkii nämä seikat vain osapuolten pyynnöstä? Jos määräajan pidentämisen katsotaan edellyttävän oikeusviranomaisen myötävaikutusta, seuraako sen puuttumisesta välttämättä, että puitepäätöksen mukaiset määräajat ovat päättyneet, jolloin säilöön otettu on puitepäätöksen 23 artiklan 5 kohdan nojalla päästettävä vapaaksi?

2. Onko puitepäätöksen 2002/584/YOS 23 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että ylivoimaisena esteenä pidetään myös täytäntöönpanojäsenvaltion kansalliseen sääntelyyn perustuvia luovuttamisen oikeudellisia esteitä, kuten tuomioistuinkäsittelyn ajaksi määrättyä täytäntöönpanokieltä tai turvapaikanhakijan oikeutta oleskella täytäntöönpanovaltiossa, kunnes hänen turvapaikkahakemuksensa on ratkaistu?

Korkein oikeus pyysi ennakkoratkaisupyynnön käsittelemistä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisessa kiireellisessä menettelyssä.

OVERVIEW BY THE PRESIDENT

2021 proved to be the second year of the Covid-19 pandemic, with many restrictions affecting everyone, the Supreme Court included. Throughout this difficult period the adjudicative work of the Supreme Court has continued soundly and steadily.

The inflow of cases to the Supreme Court in 2021 returned to its normal pre-Covid level of approximately 2,000 cases per year. In 2020 that number had fallen to under 1,900, owing to the difficulties that the Courts of Appeal and the District Courts experienced during the first year of the pandemic. That being said, however, the overall inflow of cases over a longer period has been on a gradual downward trend, in parallel with the caseloads of the Courts of Appeal.

Most of the cases coming to the Supreme Court are applications for leave to appeal; these numbered some 1,800 in all. Seven hundred applications were filed in civil matters and just under a thousand in criminal matters. This proportion is in line with that of the preceding years. The rest of the applications pertained to Land Court and Insurance Court cases. There were also a fair number of petitions for extraordinary appeal, the total of some 170 such petitions was at the normal level. In addition, the Supreme Court issues

---

opinions on various matters, e.g., pertaining to the autonomy of the Åland Islands. These case types are presented in more detail in this Annual Report. There is a good reason for this, as the Åland Islands are celebrating the centennial of their autonomous status.

The overall numbers do not conceal the main task of the Supreme Court, to serve as a precedent court the access to which is subject to leave, and to issue high-quality precedent rulings to guide the work of the court system. Precedents are how the Supreme Court makes its impact on society. One example of a precedent ruling that has a direct bearing on people's everyday life is KKO 2021:32, which was about the installation of an air-source heat pump on the balcony of a flat.

Owing to the smaller inflow of cases in the first year of the pandemic and perhaps also to the nature of the cases decided, the number of precedent rulings issued in 2021 was somewhat lower than normal, being 93 published rulings. Also the number of granted leaves to appeal was lower than usual. In contrast, on personal observation I would say that also this year no compromises were made in the quality of the published rulings.

Unlike many other countries, Finland has not enacted any exceptions, temporary or otherwise, to the procedural legislation in force regardless of the Covid-19 situation. Instead, Finnish courts have made use of the flexibility already allowed by the law, especially as regards video hearings, and been quite successful in this approach. Nevertheless, certain Covid-related procedural questions needed to be resolved by precedent rulings (KKO 2021:5, 2021:91, and 2021:92). So far, there have not been any Covid-related questions of substantive law that would have been decided by a precedent ruling of the Supreme Court.

Case throughput times in the Supreme Court continued to develop in a positive direction. We have paid special attention to prompt proceedings in such appeal cases where leave has been granted.

As before, the rate of staff turnover has been markedly high in the Supreme Court, especially among the referendaries. In the spring of 2021, a new colleague arrived on a fixed-term appointment: Ms Tuija Turpeinen came from the District Court of Northern Karelia, where she served as the Chief Judge.

In other words, the Supreme Court carried on, making effective use of distance working and digital tools, as we had quickly learned already during the preceding year. But it still was a great joy to come back to the office in the autumn to almost normal conditions, when the Covid situation eased at least for a while. This was for us a window of opportunity to organise staff events, even, and to re-establish social contacts in the workplace also in more relaxed circumstances.

Another extraordinary joy of last autumn was to be able to continue face-to-face meetings with stakeholders, both domestic and inter-

---

Precedents are how the Supreme Court makes its impact on society.

national, after a long hiatus. One of the high points of the entire year was the Court of Appeals Event in November, giving us the chance to meet friends and colleagues from all of the Courts of Appeal and to discuss matters of common interest.

We co-operated well with many other partners as well, including the National Courts Administration. The NCA complies scrupulously with the legislation directing it to observe judicial independence and the status and tasks of the supreme courts enshrined in the Constitution. That said, however, there have been certain projects that have given rise to doubts as to whether the special status of the courts and the NCA has been properly understood also by other state agencies. The independent courts of law are not a part of the state administration that is answerable to the Government. And the NCA is not an adjudicator, but rather the national administrative agency for the court system.

One example of our international co-operation that merits a mention was the Nordic Conference of Chief Justices, organised together with the Supreme Administrative Court in Rovaniemi in September. The conference was useful in content and warm in ambience. Many good memories were left also from the exchange visit of Ms Saale Laos, Justice and Chair of the Criminal Chamber of the Supreme Court of Estonia, to the Supreme Court under the auspices of the exchange programme organised by the EU Network of Chief Justices.

Late in 2021, the Parliament of Finland passed a significant procedural reform (Bill 133/2021) concerning the video recording of testimony in the District Court and the use of that record as evidence in the Court of Appeal and the Supreme Court. The Supreme Court had issued a favourable opinion on the draft bill. The reform will enter into force at a later date to be determined, once the required technical system issues have been addressed. It is hoped that the new procedure will be in use from the beginning of 2023.

The reform will streamline the appellate process, but it cannot work unless there is a reliable technical system in place and unless adequate resources have been allocated, as noted also by the Parliament. The current, already inadequate financial resources of the court system cannot be used to fund a reform of this magnitude. What is more, the reform will not reduce the need for good process management in the courts, but rather increase it.

The continuous underresourcing of especially the District Courts and the Courts of Appeal is a well-known and ever-increasing problem, one that so far remains unresolved. A shortage of resources leads to excessive caseloads for the courts and intolerable procedural delays for the parties. It is only to be hoped that the forthcoming Government white paper on the operations and resources of the ad-

---

A shortage of resources leads to excessive caseloads for the courts and intolerable procedural delays for the parties.

ministration of justice in Finland will lead to a permanent change to the better from the court system's current dire financial straits.

Also the increasing legal costs and cost risk in civil cases, and the concomitant decrease of civil cases arriving in the courts, have been a long-standing matter of topical interest. It was therefore a welcome development that the Ministry of Justice published an assessment report (OM 2021:16) covering no less than 21 possible approaches to address this problem.

In its opinion the Supreme Court, with many others, concurred with the assessment of the state of affairs in the report and favoured the expedited development of a number of the offered alternatives, as well as further study relating to certain of the other alternatives. In addition, "approach 22" was put forward, consisting of a special procedure relating to precedent issues, where the District Court could refer an issue with precedent value arising in a case to be directly decided by the Supreme Court.

I have proposed yet another approach that would be worth a look into: "approach 23" or the so-called leapfrog leave to appeal. If a precedent issue arises in a case where the Court of Appeal has not granted leave to proceed, the Supreme Court could grant leave to appeal and decide the precedent issue without further ado, and at the same time determine if leave to proceed in the Court of Appeal is necessary.

The suggested novel approaches would be beneficial to procedural economy and consistent with the role of the Supreme Court as a precedent court. In view of the seriousness of the problem and the general tone of the opinions issued on the assessment report, I have been somewhat surprised by the narrowness of the scope of the further development and drafting in the matter. It is to be hoped that more extensive measures will be undertaken in the near future.

2021 was again a year when vigorous debate on the rule of law continued in Finland and elsewhere in Europe. One of the essential guarantors of the rule of law are the independent courts of law, which must be accompanied by guarantees for the democratic exercise of political power, freedom of speech and the fundamental rights of individuals and of minorities. European courts, the Court of Human Rights and the Court of Justice of the EU, have been at the vanguard of the fight for the rule of law at the European level. It has been necessary especially for the Court of Justice of the EU to issue several rulings to block attempts to undermine the independence of the judiciary in a number of EU member states.

In Finland, the debate on the rule of law continued e.g., in a Ministry of Justice seminar in November. It has been noted in several reports that the state of the rule of law in Finland is strong,

but there nonetheless is always room for improvement. One of the topics of debate has been the possible need to reinforce the constitutional protections of the independence of the judiciary, so that this would be guaranteed also in the possibly more turbulent political situations in the future. I have lent my support to the initiative of President Kari Kuusiniemi for the launching of a project to look into this idea.

We greeted with pleasure also the new Rule of Law Centre, established under the auspices of the University of Helsinki. The focus of the work of the Centre is to promote the development of the rule of law especially in certain selected developing countries.

One specific aspect of the rule of law that was discussed in Finland in 2021 was how best to ensure the constitutionality of legislation. At present, under section 106 of the Constitution, every Finnish court is tasked with the ex-post control of constitutionality of legislation in concrete cases. The Supreme Court applied this provision in two cases (KKO 2021:42 and 2021:88). However, the provision states that precedence must be given to the provision in the Constitution in a situation where the application of a provision in regular legislation would be in evident conflict with the Constitution. The removal of the threshold of evident conflict would be a most natural way to reinforce the role of the courts in the control of constitutionality in Finland.

We can look with confidence towards the next operating year, 2022. Our solid adjudicative work will continue through the efforts of the highly qualified staff of the Supreme Court. I also believe that the Covid-19 situation will become gradually easier, even though it is likely that there will be some setbacks as well. We aim to adopt new, modernised rules of procedure for the Supreme Court; these have been in preparation already in 2021. And the end of the year 2022 will see the preparations for, and then the go-live of, the new AIPA case management system.

I thank the staff of the Supreme Court for work well done and our many partners for good co-operation also in the year 2021.

ANNETUT LAUSUNNOT

Korkein oikeus antoi vuonna 2021 oikeusministeriölle seuraavat lausunnot:

19.2.2021

Lausunto suullisen todistelun vastaanottamista tallenteelta koskevasta työryhmän mietinnöstä (OH2020/299)

21.4.2021

Lausunto työryhmän mietinnöstä sotilasoikeudenkäyntilainsäädännön uudistamiseksi (KKO-HD/23/21)

16.6.2021

Lausunto oikeudenkäyntikuluja riita-asioissa koskevasta arviomuistiosta (KKO-HD/179/2021)

30.9.2021

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi (KKO-HD/718/2021)

24.11.2021

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksesta (KKO-HD/1410/2021)

16.12.2021

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eräiden lakien valitustietä koskevan sääntelyn ja eräiden teknisten seikkojen päivittämiseksi (KKO-HD/1481/2021)

Lisäksi korkein oikeus antoi tasavallan presidentille kahdeksan lausuntoa armahdusanomuksista.

Ahvenanmaan maakuntalakeja koskevat lausunnot

Korkein oikeus antaa pyydettyessä tasavallan presidentille lausuntoja myös Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksymistä maakuntalaeista. Lausunnot julkaistaan ruotsinkielisinä. Vuonna 2021 annettiin seuraavat maakuntalakeja koskevat lausunnot:

12.5.2021

Utlåtande gällande Ålands lagtings beslut 1.2.2021 om antagande av landskapslag om ändring av plan- och bygglagen för landskapet Åland och två andra landskapslagar (KKO-HD/12/2021)

1.6.2021

Utlåtande gällande Ålands lagtings beslut 29.3.2021 om antagande av landskapslag om ändring av landskapslagen om hälso- och sjukvård (KKO-HD/97/2021)

1.6.2021

Utlåtande gällande Ålands lagtings beslut 24.3.2021 om antagande av offentlighetslag för Åland samt flera andra landskapslagar (KKO-HD/98/2021)

1.7.2021

Utlåtande gällande Ålands lagtings beslut 26.4.2021 om antagande av landskapslag om tillämpning på Åland av alkohollagen samt landskapslag om ändring av ordningslagen för landskapet Åland (KKO-HD/486/2021)

TILASTOT

STATISTICS

KORKEIN OIKEUS
VUOSIKERTOMUS
2021

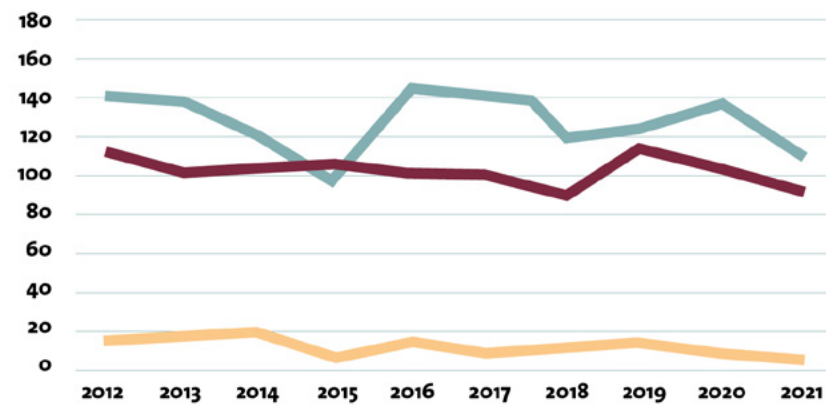
Tilastoista käy ilmi keskeisiä korkeimman oikeuden toimintaa kuvaavia numeerisia tietoja viimeiseltä kymmeneltä vuodelta.

From the statistics it is possible to see the key figures concerning the functions of the Supreme Court from the last decade.

Myönnetyt valitusluvat, ennakkopäätökset ja suulliset käsittelyt

Leaves to appeal, precedents and oral hearings

- Valitusluvat
Leaves to appeal
- Ennakkopäätökset
Precedents
- Suulliset käsittelyt
Oral hearings

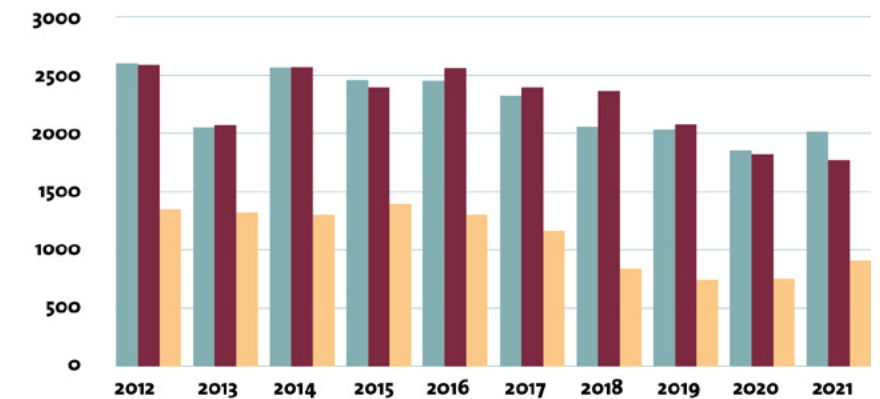

	Valitusluvat Leaves to appeal	Ennakkopäätökset Precedents	Suulliset käsittelyt Oral hearings
2012	141	109	12
2013	134	102	13
2014	122	104	16
2015	101	105	7
2016	139	100	14
2017	137	98	10
2018	117	92	12
2019	125	112	13
2020	136	101	9
2021	108	93	6

Saapuneet, ratkaistut ja ratkaisematta olevat asiat

Cases submitted, resolved and pending at year end

- Saapuneet
Submitted
- Ratkaistut
Resolved
- Ratkaisematta
Pending

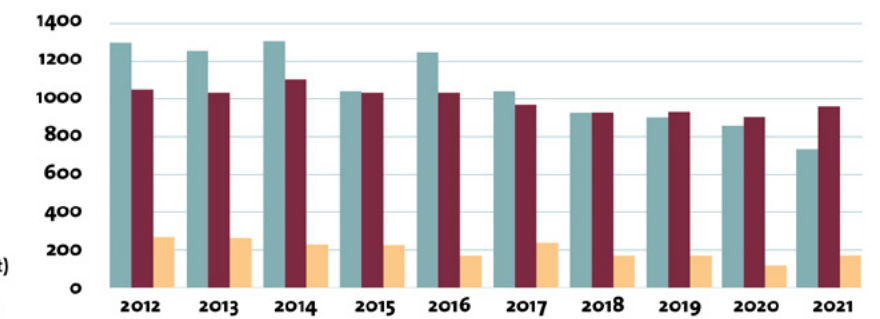

	Saapuneet Submitted	Ratkaistut Resolved	Ratkaisematta Pending
2012	2 664	2 640	1 318
2013	2 553	2 582	1 289
2014	2 611	2 617	1 271
2015	2 456	2 378	1 364
2016	2 449	2 563	1 248
2017	2 303	2 428	1 124
2018	2 055	2 395	788
2019	2 028	2 069	740
2020	1 882	1 876	750
2021	2 005	1 855	906

Saapuneet asiat asiaryhmittäin

Cases by subject matter, submitted

- Siviiliasiat (riita-, vakuutus- ja maa- ja metsätalouden oikeusasiat)
Civil cases (civil, insurance and land law cases)
- Rikosasiat
Criminal cases
- Hakemusasiat (tuomion purku ym.)
Petitions (reversals of a final judgment etc.)

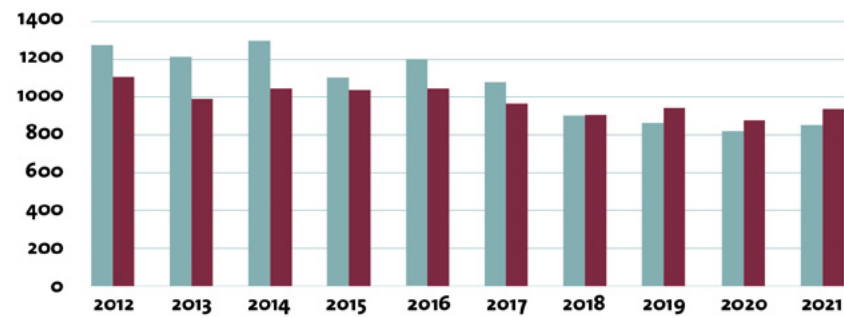
	Riita Civil	Vakuutus Insurance	Maa Land	Rikos Criminal	Hakemus Petition
2012	960	215	129	1 102	247
2013	944	175	138	1 031	244
2014	1013	181	120	1 065	216
2015	884	192	94	1 055	210
2016	999	138	87	1 039	168
2017	836	155	72	978	230
2018	767	103	69	933	176
2019	725	92	65	948	179
2020	683	102	45	898	148
2021	733	60	71	961	171

Saapuneet valituslupahakemukset

Applications for leave to appeal, submitted

- Siviiliasiat (riita-, vakuutus- ja maa- ja metsätalouden oikeusasiat)
Civil cases (civil, insurance and land law cases)
- Rikosasiat
Criminal cases

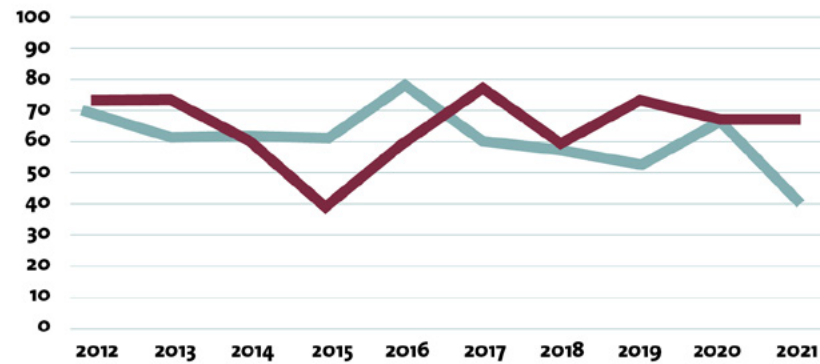

	Riita Civil	Vakuutus Insurance	Maa Land	Rikos Criminal
2012	955	206	110	1 067
2013	938	170	108	985
2014	1 003	172	105	1 030
2015	881	189	73	1 024
2016	995	135	69	1 029
2017	860	148	58	965
2018	765	102	56	924
2019	724	83	47	948
2020	682	100	30	884
2021	732	60	58	936

Myönnetty valitusluvat

Applications for leave to appeal, granted

- Siviiliasiat (riita-, vakuutus- ja maa- ja metsätalouden oikeusasiat)
Civil cases (civil, insurance and land law cases)
- Rikosasiat
Criminal cases

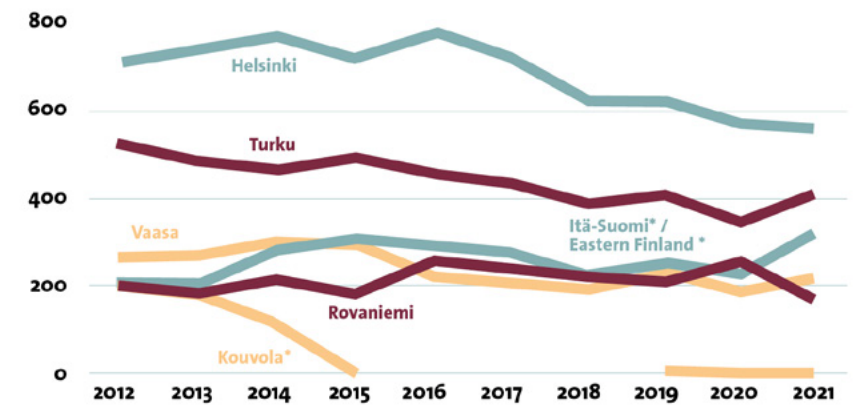

	Riita Civil	Vakuutus Insurance	Maa Land	Rikos Criminal
2012	48	14	6	73
2013	46	9	6	73
2014	56	4	2	60
2015	54	4	3	40
2016	75	1	3	60
2017	47	4	9	77
2018	50	5	2	59
2019	51	2	0	72
2020	63	2	3	68
2021	39	1	0	68

Hovioikeuksista korkeimpaan oikeuteen saapuneet asiat

Cases submitted to Supreme Court from Courts of Appeal

- * Itä-Suomen ja Kouvolan hovioikeudet yhdistettiin Itä-Suomen hovioikeudeksi 1.4.2014.
- * The Court of Appeal of Kouvola was unified with that of Eastern Finland 1 April 2014.

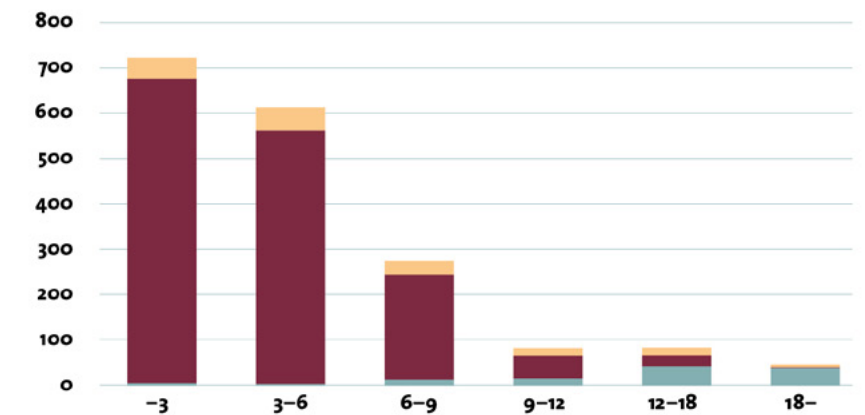

	Helsinki	Itä-Suomi* Eastern Finland*	Kouvola*	Rovaniemi	Turku	Vaasa	Yhteensä Total
2012	715	203	211	213	526	269	2 137
2013	741	205	181	183	486	271	2 067
2014	772	281	111	218	467	298	2 147
2015	724	309	3	184	490	294	2 004
2016	781	286	2	253	461	220	2 001
2017	727	275	2	236	441	209	1 888
2018	623	223	2	219	395	191	1 651
2019	622	251	1	213	408	226	1 722
2020	580	226	1	240	348	197	1 592
2021	568	328	1	183	406	211	1 697

Keskimääräisiä käsittelyaikoja 2021

Average processing times 2021

- Ennakkopäätökset ja muut asiaratkaisut
Precedents and other cases resolved on the merits
- Valituslupahakemukset
Applications for leave to appeal
- Ylimääräisen muutoksenhaun asiat
Extraordinary remedies

Kk	Kaikki asiat	Ennakkopäätökset ja muut asiaratkaisut	Valituslupahakemukset	Ylimääräinen muutoksenhaku
-3	736	5	671	46
3-6	620	3	558	52
6-9	285	12	232	30
9-12	85	15	50	17
12-18	85	42	24	17
18-	46	38	2	6

HENKILÖKUNTA

31.12.2021

Presidentti Leppänen Tatu
Kansliapäällikkö Norrman Wilhelm

Jäsenet

Oikeusneuvos Antila Tuomo
Engstrand Lena
Guimaraes-Purokoski Alice
Hirvelä Päivi
Huovila Mika
Häyhä Juha
Ilveskero Mika
Jokela Marjut
Kantor Ari
Koponen Pekka
Mäkelä Juha
Ojala Timo
Pynnä Tuula (virjavapaalla)
Sippo Jukka
Tammi-Salminen Eva
Tapani Jussi
Turpeinen Tuija (ma.)
Uusitalo Kirsti
Välimaa Asko (virjavapaalla)

Vuonna 2021 eläkkeelle jääneet

Oikeusneuvos Littunen Jarmo
1.10.2021 lukien

Esittelijät

Esittelijäneuvos Autio Tiina-Liisa (virjavapaalla)
Hoffrén Mia (virjavapaalla)
Kuparinen Kaisa
Salonen Jukka-Pekka

Ma. esittelijäneuvos Heikinsalmi Minna
Hinkkanen Ville
Holkeri Sanna
Klinga Kaisa (virjavapaalla)
Länsman Lauri
Vieruaho Hanna

Vanhempi oikeussihteeri Jokinen Aksu (virjavapaalla)
Jutila Paula
Kempainen Heikki
Siro Jukka (virjavapaalla)

Ma. vanhempi oikeussihteeri Elo Elina
Haga Pia
Heino Heikki
Hiltunen Ville
Koskenniemi Johannes

Oikeussihteeri Klami-Wetterstein Paula
Tolttila Karri
Virtanen Jussi (virjavapaalla)

Ma. oikeussihteeri Ingström Saara
Kallio Mirka
Leino Silja
Pennanen Sarianne
Pyöriä Matti
Ravi Leena
Reijonen-Schofield Marja
Ritakari-Rautio Laura (virjavapaalla)

Oa. ma. oikeussihteeri (Ahvenanmaa-asiat) Salminen Janne

Kansliahenkilöstö

Ma. apulaiskirjaaja Ihalainen Eetu
Rissanen Marja-Riitta

Ma. arkistonhoitaja Syd Isto

Erikoissuunnittelija Kouki Jaana-Maija

Hallinnollinen sihteeri Happonen Pia

Informaatikko Tükenmez Eija (virjavapaalla)

Ma. informaatikko Mononen Tanja

Johdon sihteeri Saastamoinen Riitta

Kirjaaja Nurminen Marja

Osasto-/toimistosihteeri Hyvönen Pirjo
Ikonen Suvi

Jaakkola Nina
Katainen Merja
Rantonen Oili
Ruohola Terhi
Rättö Outi
Takkinen Pirkko
Vilpa Raila

Ma. osasto-/toimistosihteeri Kaartoaho Saija
Ultamo Suvi

Tarkastaja Sillman Jorma

Ma. tarkastaja Häggqvist Marina

Tietopalvelupäällikkö Kokko Marjut

Ma. toimistosihteeri/ICT-yhdyshenkilö Saviranta Linus

Viestinnän asiantuntija Kuisma Minna

Viestintäpäällikkö Sive Pia

Virastomestari Karvonen Paula
Koukkari Kauko

Ma. virastomestari Wahlstén Sauli